

EXTREME DIALOGUE.ORG

Társfinanszírozta az Európai
Unió „Bűnmegelőzés és a
bűnözés elleni küzdelem”
egyedi programja

Szabolcs története– Oktatási segédanyag

Tudjon meg többet Szabolcs történetéről az alábbi multimédiás oktatási segédanyag segítségével, amely a radikalizmus lehetséges okaival és annak megelőzésével foglalkozik.

Az Extreme Dialogue-ról:

Az Extreme Dialogue projekt célja, hogy érzékenyít, gondolkodásformálás, valamint az empátikus és önreflexiós készség fejlesztése révén rámutasson a szélsőséges eszmék és viselkedés következményeire és káros hatásaira, így csökkentve ezek vonzerejét a fiatalok körében. A projekt keretében készült filmek és oktatási segédanyagok egyaránt felhasználhatók iskolai és iskolán kívüli környezetben. Az anyagok fejlesztik a fiatalok állampolgári és társas kompetenciáit, mint például a kritikus gondolkodást, önálló véleményalkotást, együttműködés, érveléstechnikát, valamint tudatos médiafogyasztást.

A projekt nemzetközi együttműködés keretében valósult meg, az alábbi szervezetek részvételével: Institute for Strategic Dialogue, Tim Parry Johnathan Ball Foundation for Peace, Duckrabbit és Political Capital.

A projekt az Európai Bizottság támogatásával valósult meg. A publikáció csak a szerzők véleményét tükrözi, az Európai Bizottság nem vonható felelősségre bármilyen itt szereplő információ további felhasználásáért.

Kapcsolat:

www.extremedialogue.org

info@extremedialogue.org

©Institute for Strategic Dialogue, 2016: Ez a segédanyag kizárólag magán és nem üzleti célokra használható fel, a forrás megjelölésével. Üzleti vagy más típusú használatért írásos engedélyt kell kérni az Institute for Strategic Dialogue szervezettől. A segédanyag megváltoztatása, el- vagy bérbeadása nem engedélyezett.

TARTALOM

<i>BEVEZETŐ</i>	5
<i>KIK VAGYUNK?</i>	9
<i>MI TÖRTÉNT VELÜNK?</i>	17
<i>IDEJE RENDBE HOZNI</i>	24
<i>HÁTTÉRANYAG</i>	31

BEVEZETŐ

KIKNEK KÉSZÜLT A SEGÉDANYAG?

A segédanyag főképp a 14-18 éves korosztályt célozza, de idősebb vagy fiatalabb közönséggel is használható, a résztvevők érettségi szintjétől függően. A segédanyag és a feladatok segítséget jelenthetnek abban is, hogy a fiatalok megismerjék a szélsőséges eszmék és a radikalizáció veszélyeit.

MI A SEGÉDANYAG CÉLJA?

A segédanyag célja, hogy projekt keretében elkészült filmek mellé további felfedezési és tanulási lehetőséget nyújtson a szélsőséges eszmék és a radikalizmus témájában.

A segédanyag foglalkozások tervét és azon belüli részfeladatokat tartalmaz, amelyek segítik a filmhez kapcsolódó összetett kérdések feldolgozását.

A segédanyag a fiatalok gondolkodását, pszichológiai és társadalmi készségeit kívánja fejleszteni az alábbi részcélok mentén:

- A fiatalok tudásának gyarapítása az erőszakos szélsőségességről és annak okairól
- Tévhitek eloszlatása egyénekről és csoportokról
- A beleérző képesség és a mások iránti együttérzés fejlesztése
- A szélsőséges csoportokhoz történő csatlakozás és az erőszakos cselekedetek okainak, motivációinak megértése
- Az erőszakos szélsőségesség hatásainak és következményeinek elemzése
- Kritikus gondolkodás fejlesztése
- Annak ösztönzése, hogy a fiatalok átgondolják, hogyan befolyásolhatják ők a változást, mit tehetnek érte

A feladatok aktív részvételt igényelnek, hogy maximalizálják a bevonódást, és elősegítsék a minél átfogóbb tanulási lehetőségeket. Felfogásunk szerint a tanulás célja, hogy elősegítsük a részvételt, nyitottságot, és kollektív tanulást. Ebből kifolyólag, nem biztosítunk egyszeri vagy korlátozott megoldásokat, ezzel bátorítva az önkifejezést. Ez a

típusú megközelítés leginkább akkor alkalmazható, amikor kevert csoportokkal dolgozunk, és amikor nehezen kezelhető, érzékenyebb témákat dolgozunk fel.

A segédanyag az alábbi témákat, készségeket járja körül:

- Kérdés és felfedezés – a résztvevők érzelmi kompetenciáinak, egy adott tartalomra adott válaszainak fejlesztése, a különböző nézőpontok megosztása.
- „Ellen-narratíva” feladatok – tegyük tisztába a dolgokat!
- Problémamegoldás – olyan feladatok, amelyeket nagy vagy kis csoportokban érdemes megcsinálni. A feladatok ösztönözni és segíteni kívánják a résztvevőket, hogy alternatív megoldásokat keressenek, új lehetőségeket fedezzenek fel.
- Erkölcsi érvelés – helyzetek, amelyek elősegítik a kritikus gondolkodást és az annak átgondolását, hogy mikből állnak össze saját legfontosabb értékeink és meggyőződésünk.
- Választások és következmények – a tettek és döntések hatása, az áldozatokra gyakorolt hatásokat is beleértve.
- „Légy Aktív” – Mit tehetsz? ’Szükségünk van rád ahhoz, hogy...’ Feladatok a közösségek és egyének lehetséges következő lépéseinek kidolgozására, illetve az azok eléréséhez szükséges gyakorlati lépések átgondolására.

A SEGÉDANYAG HASZNÁLATA

A segédanyag a filmben megjelenő számos téma feldolgozását segíti. A Prezik és az azokhoz tartozó óratervek kronológiai sorrendben haladnak, és további filmrészleteket, képeket és audio anyagokat kínálnak a film kiegészítésére.

Azt javasoljuk, hogy minden foglalkozást vegyenek végig egy csoporttal, ez biztosítja ugyanis a rendelkezésre álló tanulási lehetőségek maximális kihasználását. Természetesen tisztában vagyunk azzal, hogy erre nem minden esetben kerülhet sor. Az egyes alkalmakat ilyenkor is úgy kell összeállítani és lezárni, hogy biztosítsuk a biztonságos kereteket, és ne okozzunk sérülést senkinek.

A teljes foglalkozások meglehetősen hosszúak, átlagosan 3,5-4,5 órák. Annak függvényében, hogy mennyi idő áll rendelkezésre, lehetőség van 1-1,5 órás foglalkozások elkülönítésére. A feladatok végrehajtására megadott időtartam javaslat. A helyzet függvényében a beszélgetések rövidíthetőek vagy hosszabbíthatóak.

FELKÉSZÜLÉS A FOGLALKOZÁSRA

A foglalkozásra való felkészüléskor javasolt, hogy az oktató használat előtt megismerkedjen minden tartalommal és eszközzel. Tehát érdemes megnézni a filmet és átnézni a kapcsolódó feladatokat.

Néhány feladathoz szükség lehet előre kinyomtatott feladatlapokra, listákra. Vannak olyan feladatok, amelyekhez nincs instrukció a képernyőn (Prezin) – ez szándékos, azért, hogy változatos és rugalmas legyen az előadás. Ilyen esetekben a facilitátornak ismernie kell előre ezeket a feladatokat.

A hatékony foglalkozás érdekében az oktatónak célszerű flipchart táblát, papírlapokat és (filc)tollakat előkészítenie, hogy a csoportok közösen rögzíthessék válaszaikat, gondolataikat, és azokat megoszthassák a többi résztvevővel, a csoport egészével is.

Iskolai foglalkozás és tanári facilitátor esetén fontos azt is tudatosítaniuk magukban és a fiatalokban, hogy a foglalkozások során a facilitátor nem a hagyományos tanári szerepben tűnik majd föl, és a fizikai tér (az osztályterem) berendezés is eltér a megszokottól. A talán megszokott frontális oktatás helyett a tanár a foglalkozásokon a fiatalok kísérője, útmutatója lesz, aki segíti őket a feladatok megoldásában. A tudásátadás helyett szerepe itt sokkal inkább a fiatalok ösztönzése és segítése, hogy aktívan vegyenek részt a csoportos munkában, gondolják át véleményüket és érzéseiket, és azokat osszák meg társaikkal is. A folyamatban a pedagógus is sebezhetővé teszi magát, hiszen lehetővé teszi diákjai számára, hogy megkérdőjelezzék véleményét, megkérdőjelezzék álláspontját. Érdemes az első foglalkozás elején tisztázni a fiatalokkal a foglalkozások jellegét és kereteit, a megszokottól talán eltérő feladattípusokat és tanári szerepet, a fizikai tér különbözőségét, valamint a foglalkozások idején érvényes szabályokat.

A FOGLALKOZÁS MEGTARTÁSA

Érdemes időt szánni a csoport bemelegítésére és a résztvevők felkészítésére, hogy tisztában legyenek azzal, miről fog szólni a foglalkozás. Ez jelentheti azt, hogy megbeszéljük, mit fognak látni, miről fognak beszélgetni a foglalkozás során. Sokszor segíthet, ha a foglalkozás elején kimondásra kerül néhány szabály és elvárás a részvételt illetően. Egy már létező csoport (pl. osztály) esetében erre nem feltétlenül van szükség (bár ilyen esetben is javasolt tisztázni a megszokottól eltérő szabályokat és kereteket), de egy újonnan alakult csoport számára a szabályok segíthetnek az önbizalom növelésében és a részvételre való bátorításban. Főleg akkor, ha összetett, bonyolult kérdésekről lesz szó. A facilitátor olyan kijelentéssel, kéréssel is fordulhat a fiatalok felé, hogy nagyon figyeljenek

oda egymásra, még akkor is, ha ez nehéz, vagy kérheti a telefonok lenémítésát a külső zavaró tényezők ellen, a figyelemelterelés elkerülése érdekében.

A segédanyag javaslatokat tartalmaz arra vonatkozóan, hogy a résztvevők egyénileg, párokban, vagy kis csoportokban dolgozzanak. Oktatóként változhat, hogy ki mit tart megfelelőnek. A csoportok mérete csökkenthető vagy növelhető, ezt minden facilitátor saját saját belátására bízunk annak szem előtt tartásával, hogy mi a legmegfelelőbb a csoportnak, mi szolgálja leginkább a résztvevők biztonságát.

A segédanyagban található néhány megjegyzés, amelyek a tanulási pontok tisztázásában segítenek, illetve tájékoztatást nyújtanak az oktatóknak. A megjegyzések listája nem kimerítő, és úgy készült el, hogy teret hagyjon az oktatói szabadságnak és rugalmasságnak. Ugyanakkor a segédanyag használatakor fontos észben tartani néhány biztonsági megfontolást is. A foglalkozás során felmerülő témák nem minden esetben ismerősek a résztvevők számára, és erős érzelmi reakciókat válthatnak ki. Fontos, hogy az oktató ezt figyelembe vegye a foglalkozások megtervezésekor és megvalósításakor. A tartalom jellegéből adódóan fontos, hogy az oktató a foglalkozás egész ideje alatt jelen legyen és elérhető legyen a fiatalok számára. A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy figyelemmel kíséri a kis csoportos foglalkozásokat, körbelátogatja az egyes csoportokat, és lehetőséget ad a négy szemközi beszélgetésre a foglalkozás alatt és/vagy után.

VISSZAJELZÉS

Ha értékelné segédanyagunkat, vagy javaslatával segítené továbbfejlesztését, kérjük, lépjen velünk kapcsolatba az info@politicalcapital.hu címen.

FELADAT	TANULÁSI EREDMÉNY	TANÍTÁSI PONTOK
<p>A foglalkozás bemutatása</p> <p>Időtartam: 2 perc, Prezi képkockák: 1</p> <p>Mesélje el a csoportnak, hogy a következő három foglalkozáson a Magyarországon élő különböző csoportok kapcsolatáról fognak beszélgetni.</p> <p>Magyarázza el a csoportnak, hogy a foglalkozás alatt meg fogja kérni őket, hogy osszák meg véleményüket a feladatok, képek és egy film kapcsán.</p> <p>Mesélje le, hogy a film egy személy történetét mutatja be, az ő nézőpontjából elmesélve az eseményeket. Ez természetesen nem azt jelenti, hogy csak az ő szemszöge lenne a mérvadó, hanem hogy a foglalkozás során elsősorban ezt beszéljük majd meg.</p> <p>Fontos, hogy a foglalkozások alatt mindenkinek lehetősége legyen megosztani gondolatait úgy, hogy az a csoport számára is hasznos és segítő legyen.</p> <p>Mivel érzelmekről, érzékeny témákról lesz szó, fontos, hogy a megosztott vélemények ne legyenek sértőek másokra nézve. A résztvevők figyeljenek oda egymásra</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Tájékoztatni a csoportot az előttük álló foglalkozások menetéről és folyamatairól. ▪ Egyértelműen és őszintén elmagyarázni a résztvevőknek, hogy miről fog szólni a foglalkozás. ▪ Tájékoztatni a résztvevőket, hogy mindenki, aki részt vesz, bátran ossza meg gondolatait és véleményét. ▪ Tisztázni, hogy a foglalkozás során csak egy történet, egy szemszögből kerül bemutatásra, de ennek a történetnek vannak más megközelítései is. ▪ A foglalkozásnak nem célja, hogy a résztvevők gyökeresen megváltoztassák véleményüket és meggyőződéseiket. A foglalkozás 	<p>Fontos, hogy az oktató tájékoztassa a résztvevőket a tartalom jellegéről (erős, néhol megrázó) úgy, hogy közben nem kelt túlzott ijedséget vagy okoz feszültséget a résztvevők körében.</p> <p>A téma vitatott természetéből fakadóan várható, hogy sok válasz és reakció érkezik majd a résztvevők részéről.</p> <p>A foglalkozásvezetőnek tisztázni kell, hogy nem kéri a résztvevőktől, hogy teljesen megváltoztassák nézőpontjukat. A fő cél az, hogy olyan témákkal foglalkozzanak mélyrehatóbban, amelyekre amúgy kevés idő jut.</p> <p>A foglalkozásvezetőnek célszerű egy minél semlegesebb és nem ítélező pozíciót felvennie.</p> <p>A személyes szemszögből megismert történet miatt elképzelhető, hogy néhány résztvevő hiányolni fogja a másik oldal nézőpontját és véleményét. Ezért is fontos, hogy a foglalkozások során az oktató mindenkinek biztosítson lehetőséget a felszólalásra, ezzel megelőzve azt, hogy csupán egy-két résztvevő dominálja a foglalkozásokat. Nagyon fontos, hogy ne legyenek nagy meglepetések a tanulási folyamatban.</p>

<p>és magukra a foglalkozás során, és legyenek nyitottak más vélemények meghallgatására, meggondolására.</p> <p>A bemutatás után kérdezze meg a csoportot, hogy van-e bármilyen kérdésük.</p>	<p>sikeressége abban rejlik, hogy a résztvevőknek lehetőségük adódik arra, hogy egy másik személy és közösség „bőrébe bújva” elgondolkozzanak, beszélgessenek az élményeikről és tapasztalataikról.</p>	<p>A foglalkozások során sok kérdés felmerülhet. Az anyag végén található segédlet („Háttéranyag”) segítséget nyújt ezek megválaszolásához. Ha az oktató szükségét érzi, a segédlet felhasználható a foglalkozások során, de érdemes mégis nem túlzottan támaszkodni az adatokra. A foglalkozások célja ugyanis nem a tudásátadás, az események rekonstruálása, elemzése, hanem az érzelmek tudatosítása és átbeszélése, a személyes kapcsolódások megteremtése, kérdések ébresztése.</p>
<p>Feladat: Csoportok</p> <p>Időtartam: 20 perc, Prezi képkockák: 4-9</p> <p>Pakolja el az asztalokat és székeket a terem közepéből, vagy használjon egy nyílt teret.</p> <p>Kérje meg a résztvevőket, hogy kezdjenek el a térben egyedül, beszélgetés nélkül sétálni, de nem rendezett, hanem véletlenszerű módon (pl.: ne körbe-körbe sétáljanak ugyanazon személy mellett).</p> <p>Ezután kérje meg a csoportot, hogy felszólításra rendeződjenek kis csoportokba. Egymás után az alábbi szempontokat adja meg a csoportnak, mindegyik után újra és újra megkérve őket a feloszlásra és sétára:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Szemszín 2. Lábméret 3. Kedvenc étel 4. Testvérek száma 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A csoport mozgásra bírása, és annak elősegítése, hogy a résztvevők rövid időre interakcióba lépjenek és beszélgessenek egymással. ▪ Megállapítani, hogy egyszerre több csoport tagjai is lehetnek, és a csoportok változhatnak. ▪ Lehetőséget adni a csoportnak arra, hogy végiggondolják, miért akartak egy-egy csoporthoz és identitáshoz tartozni, illetve milyen érzést kelt a csoporthoz tartozás, valamint a kirekesztettség. ▪ Lehetőséget adni a csoport tagjainak arra, hogy különböző csoportokat nevezzenek meg Magyarországról. 	<p>A javasolt csoportok (cipóméret, kedvenc étel, stb.) példaként szolgálnak. Saját csoportokat is alkothat az oktató. Ebben a szakaszban célszerű elkerülni az érzékeny témák (pl. politika vagy vallás) alapján létrehozott csoportokat, hogy ne kelljen egyből a vitatott és nehezebb témákkal foglalkozni.</p> <p>További lehetőségek:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Születési hónap ▪ Horoszkóp ▪ Kézméret ▪ Kedvenc sportcsapat ▪ Kedvenc zenei műfaj <p>Ez a feladat segít a csoport bemelegítésében, és megalapozza a későbbi beszélgetéseket.</p> <p>A feladat fő célja, hogy a résztvevőknek lehetősége legyen rövid beszélgetések révén hovatarozásról és azonosulásról</p>

<p><u>Lezárás:</u></p> <p>Hívja össze újból a csoportot és tegye fel a következő kérdéseket:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Milyen viselkedéseket láttak és hallottak a többiek részéről a csoportok alakulásakor? ▪ Tapasztaltak valamit a felsoroltak közül? (Mutassa meg a Prezin látható listát) Hogyan és hol? ▪ Milyen érzés volt egy nagyobb/kisebb csoport tagjának lenni? ▪ Maradt valaki valaha egyedül? ▪ Mitől válik vonzóvá az emberek számára a csoporthoz tartozás? ▪ Hogyan viselkedtek, mit éreztek a résztvevők csoportkeresés közben? ▪ Volt valami, ami meglepte őket? ▪ Milyen más kategóriákat javasolhatnánk? ▪ Milyen kapcsolatban áll a feladat a mindennapi élettel? <p>Köszönje meg a csoportnak a részvételt, és lépjenek a következő feladatra.</p> <p><u>Választható kiegészítés:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Milyen különböző csoportok élnek Magyarországon? ▪ Milyen a viszonyuk egymáshoz? 		<p>gondolkodni. Egyúttal abban is segít, hogy a saját identitásukat jobban átgondolják.</p> <p>Az oktató eldöntheti, hogy a reakciók és a rendelkezésre álló idő alapján két vagy három kategóriát használ-e.</p> <p>A lényeg, hogy a feladatot arra használják, hogy beszélgethessenek arról, hogyan éreznek és viselkednek a résztvevők különböző csoportokban, és milyen érzés felismerni, hogy hova tartoznak, illetve nem tartoznak.</p> <p>A Preziben potenciális viselkedés- és reakcióformák kerülnek felsorolásra. Megkérhetik a csoportot, hogy nevezzék meg, melyeket érzeték vagy látták a feladat során, és kérdezzék meg, mik lehetnek ezek okai.</p> <p>Amennyiben az idő engedi, javasolt ezen problémák és felmerülő kérdések részletesebb átbeszélése. A következő szakasz a Magyarországon élő csoportok megismeréséről szól, illetve az ebben a feladatban felmerült viselkedések összekapcsolásáról a csoportokkal. Ez azonban sokáig tarthat, ezért érdemes átgondolni, hogy rendelkezésre áll-e rá elég idő.</p>
---	--	---

<ul style="list-style-type: none"> ▪ A feladat során tapasztalt viselkedések ezen csoportok között is léteznek? Miért? <p>Az utolsó kérdésre adott válaszokat írja le az oktató egy nagy papírlapra, hogy felhasználhassa azokat a következő feladatokhoz.</p>		
<p>Feladat: Csak szavak?</p> <p>Időtartam: 15 perc, Prezi képkockák: 10-15</p> <p>Győződjön meg róla, hogy minden résztvevőnél van papír és toll.</p> <p>Mondja meg a csoportnak, hogy fel fog olvasni néhány szót, majd kérje meg a résztvevőket, hogy írják le azokat a szavakat, kifejezéseket, amelyek egyből eszükbe jutnak a felolvasott szavak alapján. A résztvevők ne gondolkodjanak túl sokat, inkább összpontosítsanak az első reakcióikra, asszociációikra.</p> <p>A szavak:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ló 2. Tanár 3. Rendőr 4. Magyar 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Rámutatni, hogy a hovatartozással kapcsolatos szavak és tények gyors és erős reakciókat válthatnak ki. ▪ Rámutatni, milyen erős és határozott elképzelésekkel és attitűddel rendelkezhet valaki más emberekről és dolgokról. ▪ Elgondolkodtatni a résztvevőket, hogy miért és hogyan fogják olykor vissza néhány gondolatukat, illetve milyen hatása lehet, ha megosztanak véleményeket és hangosan kimondanak álláspontokat. 	<p>Fontos, hogy a „bemelegítés” szót használja a folyamat elején.</p> <p>A szavak egyre nagyobb kihívást jelentenek, ahogy halad előre a játék.</p> <p>Néhány lehetséges szó fel van sorolva a feladat útmutatójában, de ez nem jelenti azt, hogy az összes szót fel kell használni. Ha jól ismeri a csoportot és van már tapasztalata érzékeny témák feldolgozásában a csoporttal, akkor ötödik szóként felsorolhatja a „cigány” vagy „roma” kifejezést is. Azonban ebben az esetben külön figyelmet kell szánni arra, hogy a szó kapcsán felmerülő előítéleteket helyén kezelje a foglalkozásvezető.</p> <p>Egy lehetséges módosítása a játéknak a szavak ksorrendjének felcserélése, és pl. a „tanár” szóval történő zárás. Az, hogy a résztvevők olyan csoportra reagálhatnak utoljára, amelynek egyik tagja ott van előttük, biztonságosabbá teheti a lezárást.</p> <p>Másik lehetőség, hogy a foglalkozásvezető a magyar után más nemzeteket is felsorol.</p>

Záró kérdések:

- Milyen gyorsan jutottak az adott válaszokra?
- Voltak dolgok, amelyekre gondoltak, de nem írták le?
- Sejtették, hogy a többiek mit gondolhatnak?
- Miért kategorizáljuk az embereket?
- Mik ennek a következményei?

A feladat lényege a gyorsaság, mind az asszociációban, mind a megbeszélés tekintetében. Nem kell túlzottan részletekbe menően átbeszélni a válaszokat (hacsak a résztvevők nem igénylik, vagy a feladat nem vált ki heves érzelmeket). A lényeg inkább az általánosítás és az előítéletek meglétének tudatosítása, az öncenzúra jelensége, a csoport által kifejtett hatás tudatosítása.

Nem muszáj az összes résztvevőnek megosztania az válaszait. Az oktató feladata elsősorban nem az, hogy kész válaszokat kapjon, hanem hogy elősegítse annak megértését, hogy sokszor nagyon határozott véleménnyel rendelkeznek a résztvevők egy-egy csoportról, tárgyról, személyről.

Az oktató kérje meg a résztvevőket, hogy ne nézzék egymás papírját, és csak akkor osszanak meg dolgokat egymással, amennyiben nem érzik azt kényelmetlennek.

Ne kényszerítsék a résztvevőket, hogy mindenképpen osszák meg ötleteiket vagy gondolataikat, illetve kerüljék az ítélezést ebben a szakaszban— ez a feladat arról szól, hogy párbeszédet kezdeményezzenek, és a résztvevők megértsék a motivációkat és a következményeket.

Amennyiben kellemetlen vagy provokatív válaszok születnek, az oktatónak lehetősége van azok pozitív keretbe helyezésére azzal, hogy kiemeli a tény, miszerint a résztvevőknek volt bátorságuk gondolatiak megosztására. Azonban érdemes azt is kiemelni, hogy a folyamat, amelyben részt vesznek, azt kívánja, hogy nyitottak maradjanak más vélemények felé is, hiszen a

		foglalkozás a tanulásról és párbeszédéről szól – megismerhetnek új információkat, amelyek megkérdőjelezhetik az álláspontjukat.
<p>Feladat: Zoltán és Patrik története</p> <p>Időtartam: 15 perc, Prezi képkockák: 16</p> <p>Az oktató egy történetet mond el a csoportnak. Ez egy egész csoportos feladat. A történet így hangzik:</p> <p><i>“Patrik és Zoltán ugyanabban a városban nőttek fel. Sosem voltak legjobb barátok, de jól ismerték egymást, sokat voltak egy társaságban, és jól érezték magukat együtt.</i></p> <p><i>Ugyanazzal a baráti társasággal töltötték a nyarat, fociztak, úsztak a folyóban, sütögettek a szabadban.</i></p> <p><i>Ahogy felnőttek, alkalmanként összefutottak és beszélgettek, jóban voltak.</i></p> <p><i>Néha előfordult, hogy ugyanabban a kocsmában iszogattak, néztek focimeccset.</i></p> <p><i>Egy csütörtökön Patrik meglátta Zoltánt az egyik kocsmában, ahova szoktak járni. Odaintett és köszönt neki. Zoltán mosolygott és visszaköszönt.</i></p> <p><i>A következő szombaton nagy vita volt a városka egyik utcájában, ami csoportos veszekedésé alakult.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A feladat célja, hogy beszélgetést idézzon elő arról, hogy a csoportok hogyan hathatnak a viselkedésre. ▪ A történet célja az, hogy a résztvevők azonosuljanak a film egyik részével, mielőtt megnéznék. ▪ A feladat arra készíti a csoportot, hogy a történet segítségével átgondolja, milyen okai és hatásai lehetnek egy ember tetteinek másokra. ▪ Bizonyos értelemben ez az előzetes próbabeszélgetése a film utáni beszélgetéseknek. 	<p>A feladat a film egyik jelentéhez kapcsolódik, amikor Szabolcs egy demonstráló emberre mutat rá. A csoportnak <u>NE</u> mondja ezt el előre.</p> <p>A történetben szereplő Patrik képviseli a filmbeli Szabolcsot, Zoltán pedig azt az embert, akire Szabolcs rámutat a filmben. Bálint az az ember, akinek a házat a filmben megtámadták.</p> <p>Fontos észben tartani, hogy a feladat néhány résztvevőben felelevenítheti korábbi személyes zaklatással, elárulással kapcsolatos élményét.</p> <p>Készüljön fel arra is, hogy néhány résztvevő beszédesebb lehet a többinél, de fontos, hogy ne csak ez a néhány ember dominálja a foglalkozást.</p> <p><i>(Ha úgy érzi, hogy az egész csoportos kivitelezés nem működik, a feladat elvégezhető kisebb csoportokban is.)</i></p> <p>Hasznos rögzíteni a résztvevők válaszait, hogy a későbbi feladatok során vissza tudja idézni a résztvevők gondolatait.</p>

<p><i>Patrik egyik legközelebbi barátja, Bálint, veszekedni kezdett valakivel, aki Zoltán közeli barátai közé tartozott.</i></p> <p><i>Ez után Zoltán közeli barátai összegyűltek Bálint házában, és üvöltöztek, rángatták a kerítést, köveket dobáltak.</i></p> <p><i>Patrik átment Bálinthoz, hogy segítsen a barátjának, és meglepődve látta, hogy Zoltán is ott van kiabáló csoportban. Odament hozzá, de Zoltán nem vett róla tudomást, továbbra is kiabált és köveket dobált a tömeggel. Patrik ezután inkább gyorsan elment”.</i></p> <p>Tegye fel a következő kérdéseket:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Mit gondolhatott Patrik, amikor meglátta régi ismerősét, amint Bálint házat dobálja? ▪ Vajon miért nem vett tudomást Zoltán Patrikról, miért nem köszönt a régi ismerősének? ▪ Vajon Patrik hogy érezte magát? ▪ Elképzelhető, hogy újra barátok lesznek? ▪ Ha igen, hogyan? <p>Oktatóként jegyezze fel a válaszokat, hogy a következő foglalkozáson felhasználhassák.</p>		
<p>Feladat: Lezárás</p> <p>Időtartam: 3 perc, Prezi képkockák: 17</p> <p>Magyarázza el a csoportnak, hogy hamarosan befejezik az órát, és a következő alkalommal folytatják a munkát.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Megbizonyosodni arról, hogy a résztvevők készen állnak napjuk folytatására, és nem maradt bennük megválaszolatlan kérdés. 	<p>Az oktatónak érdemes felkészülnie az esetleges kérdésekre, a foglalkozás végén, és arra, hogy a résztvevők esetleg szívesebben osztják meg gondolataikat a foglalkozás lezárulta után négyszemközt, nem az egész csoport előtt.</p>

<p>Mondja el, hogy legközelebb egy rövidfilmet fognak megnézni, és hasonló, de valamivel mélyrehatóbb feladatokat fognak csinálni.</p> <p>Ajánlja fel a csoportnak, hogy ha bármilyen kérdésük vagy észrevételük lenne a mostani és a következő foglalkozás között, jegyezzék fel azokat.</p> <p>Köszönje meg a csoportnak a részvételt.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Lezárni a foglalkozást, és megbizonyosodni arról, hogy maradt-e valamilyen fontos kérdés.	
---	---	--

FELADAT	TANULÁSI EREDMÉNY	TANÍTÁSI PONTOK
<p>Bemutatás: Az előző óra ismétlése és összefoglalása</p> <p>Időtartam: 5 perc, Prezi képkockák: 19</p> <p>Üdvözlje a csoportot az órán és vegye elő az előző órán készített jegyzeteket. Röviden ismétlje át az előző alkalom feladatait és beszélgetéseit.</p> <p>Az előző órán feljegyzettek segítségével elevenítsék föl, hogy mit csináltak.</p> <p>Mondja el a résztvevőknek, hogy ezen a foglalkozáson egy filmet fognak megnézni.</p> <p>Hangsúlyozza, hogy a film egy személy történetét mutatja be, az ő szemszögéből elmesélve az eseményeket. Ezt nem azt jelenti, hogy nem léteznek más nézőpontok, vagy hogy azok ne lennének fontosak. Ez csupán egy őszintén elmesélt része az eseményeknek, és a foglalkozás során elsősorban ezt beszéljük majd meg.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Összekapcsolni a résztvevőket az előző foglalkozással, segíteni megérteni azt, hogy az előző foglalkozás feladatai hogyan kapcsolódnak ehhez a foglalkozáshoz. ▪ Egyértelművé tenni a résztvevők számára, hogy mi fog következni. ▪ Emlékeztetni a résztvevőket arra, hogy egy személy által elmesélt történetet fognak megismerni. Tisztázni, hogy ez a történet nem a teljes képet mutatja be, nem is helyettesíti azt, de segít annak megértésében. 	<p>Érdeemes megbeszélni, hogyan szerepelt a csoport előző alkalommal, valamint jelezni, hogy a következő feladatok valamivel nagyobb kihívást jelenthetnek néhányuknak.</p> <p>Ennél a feladatnál nem szükséges beszélgetésbe bonyolódni, mivel kevés idő van rá. Az óra fennmaradó részében lesz elég lehetőség rá.</p> <p>Érdeemes ismét elmondani, hogy mivel érzelmekről, érzékeny témákról lesz szó, fontos, hogy a megosztott vélemények ne legyenek sértőek másokra nézve. A résztvevők figyeljenek oda egymásra és magukra a foglalkozás során, és legyenek nyitottak más vélemények meghallgatására, meggondolására.</p>
<p>Feladat: Szerinted ki az?</p> <p>Időtartam: 10 perc, Prezi képkockák: 20-24</p>		<p>A feladat során elképzelhető, hogy előítéletek és kellemetlen nyelvhasználat is előkerülnek. Arra is van esély, hogy a csoport</p>

<p>Ossza fel a csoportot kisebb csoportokra, és kérje meg őket, hogy üljenek le együtt valahová.</p> <p>Adjon minden csoportnak egy lapot és egy tollat.</p> <p>A Preziben egy arckép látható Szabolcsról.</p> <p>Tegye fel a következő kérdéseket a csoportnak, az alábbi a sorrendben. A kérdésekre csoportonként közös választ kell írni.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Mi lehet a neve? ▪ Valaki ismer hasonló személyt? ▪ Mit kérdeznének ettől az embertől? ▪ Mi alapján alakul ki a véleményünk egyes emberekről? <p><u>Lezárás:</u></p> <p>Befejezőként tegye fel az egész csoportnak a következő kérdéseket:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Milyen volt a feladat? ▪ Mit csináltak a feladat közben a résztvevők? ▪ Volt valaki, aki gondolt valamire, de nem mondta el? ▪ Miért reagáltak úgy, ahogy reagáltak? Vajon másként reagáltak volna, ha nem csoportokban vannak, hanem egyedül? 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A feladat célja, hogy felkészítse a diákokat a filmre, amely hamarosan látható lesz. ▪ Segíteni a résztvevőket abban, hogy megismerjék a főszereplőt és a témát. ▪ Visszakapcsolódva a csoportokról és identitásról szóló beszélgetésekhez, ez a feladat megmutatja, milyen gyorsan lehet ítélni nagyon kevés információ alapján. 	<p>egésze „piszkálni”, verbálisan bántani fogja a fotón szereplő személyt.</p> <p>Az előző feladatokhoz hasonlóan itt is célszerű, hogy az oktató semleges maradjon, és inkább a viselkedési formákat és szóhasználatot kérdőjelezze meg, mintsem a véleményt megfogalmazó személyt.</p> <p>Hasznos lehet, ha az oktató leírja a felmerülő kérdéseket a táblára vagy egy füzetbe, hogy a csoportokat szükség esetén emlékeztethessék a kérdéseikre.</p> <p>Például: az „akkor is kimondanád ezeket a dolgokat, ha a táblán szerepelnének?” hasznos kifejezés lehet.</p>
--	---	---

<p>Mіндеgyik csoportnak lehetőséget kell adni (egy szóvivő által), hogy elmondja válaszait.</p> <p>Az oktató összeszedi a papírokat, és elmondja a csoportnak, hogy vissza fognak térni erre a feladatra a következő órán.</p> <p>Köszönje meg a csoportnak a részvételt, és fejezzék be a feladatot.</p>		
<p>Feladat: Rajzolj nekem egy képet!</p> <p>Időtartam: 15 perc, Prezi képkockák: 25-29</p> <p>Ehhez a feladathoz 6-7 önkéntes jelentkezőre lesz szükség.</p> <p>Bizonyosodjon meg róla, hogy minden önkéntes rendelkezik egy üres papírlappal és egy ceruzával.</p> <p>Kérje meg az önkénteseket, hogy üljenek egy vonalba, az oktátónak háttal. Legyen a közelükben egy kemény tárgy (pl. egy könyv), amin rajzolhatnak, de lehet ez a padló vagy egy könnyen mozgatható asztal is.</p> <p>Kérje meg a csoport maradék részét, hogy távolodjanak el az önkéntesektől, de bizonyosodjon meg arról, hogy még látják őket.</p> <p>Tisztázza a résztvevőkkel, hogy ahhoz, hogy a feladat működjön, követniük kell a szabályokat.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bemutatni, hogy a továbbadott információ elvesztheti lényegi részleteit, vagy újabb részletek adódhatnak hozzá. ▪ Párbeszédet kezdeményezni arról, hogyan tudják az apró részletek megváltoztatni az információt, amikor az átadásra kerül, és nincs közvetlen kapcsolat az eredeti forráshoz. ▪ Beszélgetés arról, hogyan adható át a tudás és megértés közösségeknek. 	<p>Fontos hangsúlyozni, hogy a feladat nem művészeti feladat, nem a tökéletes kép rajzolásáról szól.</p> <p>Nem is verseny arról, hogy ki tudja a legpontosabban újrarajzolni a képet.</p> <p>Az önkéntesek száma nem véletlen. (Ha több idő áll rendelkezésre, ezt meg lehet csinálni az egész csoporttal, hogy nagyobb legyen a részvétel, de megcsinálható párhuzamosan több csoporttal, több sort kialakítva.)</p> <p>A csoport többi része csendben figyel.</p> <p>A feladat célja, hogy elősegítse a beszélgetést a pletykákról és arról, hogyan veszhetnek el vagy nagyobbodhatnak fel a részletek.</p> <p>A feladat az emberi és csoportos kommunikáció folyamatait mutatja be.</p>

<p><i>A megfigyelő nem beszélhet vagy kommunikálhat az önkéntesekkel, és az önkéntesek sem beszélhetnek egymással, és nem foroghatnak.</i></p> <p>A sor első, a tanárhoz legközelebb levő önkéntese megfordul, és rövid ideig (pl. 8-10 másodpercig) szemügyre veszi az oktató kezében lévő képet, megpróbálja megjegyezni, majd le kell rajzolnia. Ha az első önkéntes elkészült, a második önkéntes is megfordul, és megnézi (szintén rövid ideig) az első önkéntes képét, majd emlékezetből lerajzolja. És így tovább, sorban a többi önkéntes.</p> <p>Mіндеgyik rajzot csak az az önkéntes láthatja, aki lerajzolja a saját verzióját. Majd megmutatja a következő embernek, és így tovább, amíg mindenki le nem rajzolta a képet.</p> <p>A feladat nem a kép lemásolásáról szól, hanem emlékezetből történő rajzolásról úgy, hogy csak 8-10 másodpercig látható a kép.</p> <p>A végén az oktató rajzolási sorrendben kiteszi a képeket. Az egész csoportot megkérjük, hogy nézzék meg és véleményezzék a különbségeket.</p> <p>Zárókérdések:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Mi változott meg a képpel kapcsolatban? ▪ A saját verziód rajzolásakor mely részletekre emlékeztél a legjobban? ▪ Milyen az eredeti a te verziódhoz képest? 		<p>Fontos, hogy a beszélgetés ne forduljon át a képekről szóló beszélgetésbe.</p> <p>Minél gyorsabb a folyamat, annál hasznosabb, mert arra készíti a résztvevőket, hogy gyorsabban haladjanak és dolgozzanak, ahogy mi is tesszük azt általában a mindennapokban – rövidtávú emlékezet és megérezés alapján. Továbbá így több idő jut a beszélgetésre.</p> <p>A filmhez kapcsolódva ez a játék arra is alkalmas, hogy bemutassa, mennyi elképzelés, információ, pletyka lehet jelen egy közösségben ugyanarról az esetről, amelyek erős véleményeket, attitűdöket alakítanak ki. Ezért fontos, hogy a foglalkozásvezető bemutassa, hogy a rajzok eltorzulása átvitt értelemben minden közösségben megtörténik.</p> <p>Feltehetően lesznek diákok, akik ismerik a játékot. Ők legyenek megfigyelők.</p>
--	--	---

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Most, hogy láttad a többi képet, megváltoztatnál valamit? ▪ Milyen volt az eredetit nézni? <p>Ezt követően beszélje meg a következő kérdéseket:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Mit tanultak a feladatból? ▪ Milyen könnyű vagy nehéz az információt félreérteni vagy megváltoztatni? ▪ Mik ennek a következményei? 		
<p>Feladat: A film bemutatása és levetítése</p> <p>Időtartam: 10 perc, Prezi képkockák: 30-31</p> <p>A Prezin ismét Szabolcs képe látható. Mondja el a csoportnak, hogy ez a film róla szól.</p> <p>Emlékeztesse a csoportot arra, hogy a filmben csakis Szabolcs saját véleménye jelenik meg, és a filmkészítők jelentős tapasztalattal rendelkeznek a téren, hogyan kell sokszínű háttérrel rendelkező emberekkel interjút készíteni. Szabolcs személyes története csak egy része a tágabb kérdéskörnek.</p> <p>Vetítse le a filmet.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ez a film a központi eleme a három foglalkozásnak. ▪ A film bemutatása előtti és utáni feladatok a filmmel kapcsolatos kérdéseket dolgozzák fel. 	<p>Fontos, hogy az oktató megnézze néhányszor a filmet, mielőtt levetíti a csoportnak.</p> <p>Bizonyosodjon meg róla, hogy mindenki jól látja a filmet.</p> <p>A film közben óvatosan figyelje a csoport reakcióját.</p> <p>A közönség figyelésével beazonosítható, hogy mely részek váltanak ki reakciókat. Ha az oktató később ezeket megemlíti, fontos, hogy ne személyeket említsen, hanem a csoportról beszéljen általánosságban, például „Láttam néhány embert ezt vagy azt csinálni”.</p>
<p>Feladat: Reakció a filmre</p> <p>Időtartam: 10 perc, Prezi képkockák: 32</p> <p>Ez gyakorlatilag a foglalkozás zárófeladata.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A feladat célja, hogy megismerjük a résztvevők véleményét, és 	<p>Néhány résztvevő erősen reagálhat a filmre, mérgesek lehetnek a fő karakterre vagy a „tüntetőkre”.</p>

<p>Kérdezze meg, hogy mit gondolnak a filmről.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Mit érezhetett vajon a főszereplő? ▪ És mit érezhetett a tömegben kiabáló egykori barát? ▪ Voltál már olyan helyzetben, hogy téged piszkáltak, vagy te piszkáltál valakit? Hogy érezted magad akkor? ▪ Te mit csináltál volna Szabolcs helyében? És mit tettél volna Szabolcs kiabáló barátja helyében? ▪ Szerinted hogyan fejezhetnék ki a véleményüket elfogadható módon? ▪ Szerinted mit kellene tenni ahhoz, hogy javuljanak a kapcsolatok Szabolcs és egykori barátja, illetve a két csoport között? <p>Néhány további kérdés:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Megváltozott a Szabolcsról alkotott véleményük? ▪ Ha egy dolgot mondhatnának valakinek a film szereplői közül, kinek mondanák és mit? 	<p>összekössük az eddigi feladatokat a való élettel.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ A résztvevőknek lehetőséget adni arra, hogy behelyezkedjenek a film szereplőinek helyzetébe, személyes élményeket idézzenek fel, kapcsolatot teremtsenek a film és saját helyzetük, érzéseik között. ▪ Továbbá lehetőséget adni arra, hogy arról beszélgessünk, hogyan kezelik a különbségeket Magyarországon. 	<p>Fontos, hogy mindenkinek adjuk meg a lehetőséget a felszólalásra, ha beszélni szeretnének. Az oktatónak biztosítania kell, hogy ne csak néhány résztvevő uralja a beszélgetést.</p> <p>Ha a csoport kíváncsi rá, és az oktató tájékozott, elmondhatja, hogy jelenleg mi a helyzet a városban.</p> <p>Fontos, hogy az oktató a résztvevők személyes élményeire fókuszálva dolgozza fel a filmet, hogy a hangsúly ne helyeződjön át túlságosan a devecseri konfliktusra és annak politikai vonatkozásaira. Az oktatónak érdemes arra törekednie, hogy a történetet eltávolítsa a konkrét devecseri eseményektől és a politikai síktól, és absztrahálja a történetet azzal, hogy a személyes élményekre, érzésekre és véleményekre helyezi a hangsúlyt.</p>
<p>Feladat: Lezárás</p> <p>Időtartam: 10 perc, Prezi képkockák: 33</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Biztonságosan befejezni az órát. 	<p>Mivel ez az alkalom lehet, hogy érzellemmel és feszültséggel teli volt, az óra lezárása több ideig is eltarthat. Jó, ha legalább 10</p>

<p>Ossza fel a csoportot négy vagy öt kisebb csoportra, és kérje meg őket, hogy gondolkodjanak (írás nélkül) a következő kérdéseken.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Hogy szeretnéd látni a falut és az embereket? ▪ Szerinted mitől éreznék magukat a falu emberei boldogabbnak és nagyobb biztonságban? <p>Pár perc után hívja össze a nagycsoportot, és kérdezze meg, meg akar-e valaki osztani valamit.</p> <p>Az oktató megköszöni a csoportnak a részvételt, és elmondja, hogy a következő alkalom lesz az utolsó.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Gondoskodni arról, hogy a foglalkozás minden résztvevő igényeire reagál, számba veszi azokat. 	<p>percet hagy erre, de ha a vélemények kimondása miatt szükséges, akár több időt is szánnunk kell rá.</p>
---	---	--

FELADAT	TANULÁSI EREDMÉNY	TANÍTÁSI PONTOK
<p>Feladat: Az előző óra átisméltése</p> <p>Időtartam: 5 perc, Prezi képkockák: 34</p>	<ul style="list-style-type: none"> A folytonosság biztosítása és lehetőség biztosítása, hogy a résztvevők visszaemlékezzenek a megelőző foglalkozásokra. 	<p>Érdeemes emlékeztetni a résztvevőket a megelőző foglalkozások különböző aspektusaira, amelyeket esetleg már elfelejtettek.</p> <p>A kezdőfeladat célja, hogy emlékeztesse a csoportot az előző foglalkozásra.</p>
<p>Feladat: Mit jelent ez?</p> <p>Időtartam: 15 perc, Prezi Képkockák: 35</p> <p>Ez a feladat elősegíti, hogy a résztvevők átgondolhassák a történet Magyarországra vonatkozó szempontjait, következményeit.</p> <p>Útmutatás:</p> <p>Ossza fel a csoportot kisebb csoportokra, és kérje meg őket, hogy beszéljenek az utolsó óráról, amelyre az imént emlékeztette őket.</p> <p>Adjon mindegyik csoportnak egy előre nyomtatott lapot kérdésekkel és egy tollat, majd kérdezze meg a csoportot, hogy mit gondolnak a következőkről:</p> <ul style="list-style-type: none"> Gondolkodtál a filmről azóta, mióta találkoztunk? 	<ul style="list-style-type: none"> A foglalkozás tartalma és a való élet közti kapcsolat felfedezése. 	<p>Amennyiben kb. hetente tartják a foglalkozásokat, tegye fel a kérdéseket az előző foglalkozáson felmerült ügyek kapcsán.</p> <p>Abban az esetben, ha azonnal vagy röviddel az előző foglalkozás után kerül sor erre a részre, akkor az élettel kapcsolatban tegye fel a kérdéseket.</p> <p>A cél, hogy összekapcsolhatóvá váljon a résztvevők élete és mások élete a filmben bemutatott történettel.</p> <p>Fontos, hogy a feladat célja nem az, hogy ítéelkezzenek egy csoportról vagy emberről, de lehetnek kritikusak a cselekedeteket és magatartásokat illetően.</p>

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Beszélteél valakivel a filmről? ▪ Láttál valamit, amit megbeszélünk vagy felfedeztünk? ▪ Hallottál olyanról vagy láttál olyat, hogy emberek megpróbáltak másokat erőszakosan rávenni valamire? Vagy hallottál figyelmen kívül hagyott emberekről, vagy olyanokról, akik agresszívek voltak egymással, vagy nem jöttek ki egymással? <p>Kérje meg a csoportot, hogy osszák meg a beszélgetésük fő pontjait. Próbálja meg rávenni őket, hogy ne csupán olvassák fel a listát, hanem osszák meg a csoporttal azokat a szempontokat, amelyek meghatározták a beszélgetést.</p>		<p>A feladat megalapozza a film második megtekintését követő beszélgetést.</p> <p>Ha az idő engedi, érdemes minél aktívabban foglalkozni azzal, hogy a csoportok osszák meg a saját életük során szerzett tapasztalataikat, példáikat. Ez elősegíti a kapcsolat megteremtését a foglalkozás és a való élet között.</p>
<p>Feladat: A film második vetítése</p> <p>Időtartam: 15 perc, Prezi képkockák: 36-37</p> <p>Mondja meg a csoportnak, hogy újra meg fogják nézni a filmet, majd beszélgetnek róla.</p> <p>Magyarázza el, hogy második nézésre új dolgokat fedezhetnek fel, amelyeket először esetleg nem vettek észre. Emléktessen a csoportot az előző órai rajzos feladatra.</p> <p>Tegye fel a következő kérdéseket a film megnézése után:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Észrevettek valami újat? Ha igen, mit? 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A film ismételt levetítésének az a célja, hogy a csoport jobban megértse Szabolcs történetét. ▪ Lehetőséget ad a résztvevőknek arra, hogy új dolgokat fedezzenek fel a filmben. 	<p>Néhány résztvevőnek erős reakciója lehet a filmre, ez megnyilvánulhat haragban a főszereplő vagy a „tüntető” iránt.</p> <p>Fontos, hogy mindenkinek legyen lehetősége a megszólalásra.</p> <p>Az oktatónak meg kell bizonyosodnia arról, hogy nem csak egy-két résztvevő uralja a beszélgetést.</p> <p>Ha egy szempont zavaros, vagy egyet nem értés alakul ki, akkor több részletet újra le is lehet játszani.</p> <p>Elmondhatja a csoportnak a város jelenlegi helyzetét.</p>

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Tekintettel az azóta szerzett tapasztalatokra és élményekre, van valami, amit másképp látnak a filmben most, mint amikor előző alkalommal látták? ▪ Hallottak olyan hírt, ami Szabolcs történetére emlékeztetett? 		
<p>Feladat: Tárd ki a karom!</p> <p>Időtartam: 15 perc, Prezi képkockák: 38</p> <p>Az oktató felállítja egy sorban a csoport tagjait, majd szembe áll velük, és karba teszi a kezeit.</p> <p>Majd azt mondja, hogy rá kell vegyék arra, hogy kitarja/szétbontsa a karjait. Több taktikát kipróbálhatnak, de fizikai kapcsolatot nem létesíthetnek vele.</p> <p>Többféle viselkedésre is sor kerülhet, de az oktatónak ellen kell állnia, és csak akkor tárhatja szét kezeit, ha valaki kézfogásra hívja.</p> <p>Segítheti a csoportot olyan kérdésekkel, hogy:</p> <p>„Szerinted hogy haladtok?” „Mennyire hatásosak a taktikáitok?” „Mennyire működik, amit próbáltok?” „Vannak dolgok, amiket még nem próbáltatok ki?”</p> <p>Ha sokáig húzódna a feladat, az alábbi segítség gyorsan rávezetheti a csoportot a megoldásra: „Képzeljétek azt, hogy még sosem találkoztunk!”</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A feladat célja nem az, hogy kitalálják a megoldást, hanem hogy megértsék az emberek viselkedését, amikor megpróbálnak meggyőzni valakit valamiről (személyt vagy csoportot). ▪ Azt is segít megmutatni, hogy az idegesség, feszültség, nyomás hogyan változtathatja meg tetteinket és problémamegoldó képességünket. ▪ A feladat kis feszültséget kelt, és lehetőséget ad arra, hogy kreatív megoldást találjanak a problémára. 	<p>A feladat lehetővé teszi az oktató számára, hogy segítse a résztvevőket.</p> <p>Az a cél, hogy a résztvevők ne egyből a konklúzióval foglalkozzanak, hanem előbb felfedezhessék kreativitásukat egy feszült helyzetben. Ez azt is jelentheti, hogy az oktatónak kifejezetten feladata, hogy ezt finoman elősegítse.</p> <p>Juthatnak olyan megoldásra is, amely inkább kérdésekhez vezet.</p> <p>A feladat célja az, hogy elősegítse a kreativitást és megismerést, és nem az, hogy átverje a csoportot.</p> <p>Segíthet, ha a taktikákat megfogalmazzák, körülírják, és így tudatosítják a feladat során.</p> <p>Az oktató más megoldási kulcsot is választhat, pl. ha egy résztvevő valamit feljárnál az oktatónak.</p> <p>Hogy több reakciót ismerhessünk meg (és hogy a résztvevők is megtapasztalják, milyen karba tett kézzel állni) az oktató önkéntest is felkérhet a feladathoz. Tanár-diák viszony esetén</p>

<p>Amint sikerült kitárni a karokat, gratuláljon a csoportnak, és magyarázza el, hogy a kézfogás felajánlása volt a megoldási kulcs.</p> <p>Kérdezze meg a csoporttól a következő kérdéseket:</p> <p><u>Zárókérdések:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Mi történt a feladat közben? ▪ Milyen taktikákat alkalmaztak? Miért? ▪ Hogyan próbálták megoldani a problémát? ▪ Mikor történt változás? ▪ Mi segítette (vagy hátráltatta) őket abban, hogy más dolgokat próbáljanak ki? ▪ Hogyan kapcsolódik a feladat a filmben látottakhoz? ▪ Hol látjuk, hogy az emberek idegesek lesznek, mert nem azt kapják, amit akartak? <p>Zárja le azzal, hogy megköszöni a csoportnak az együttműködést.</p>		<p>előnyösebb is lehet, ha a diákok nem a tanár, hanem egy másik diák karját kell, hogy széttáráják.</p>
<p>Feladat: Levél egy régi baráttól...</p> <p>Időtartam: 20 perc, Prezi képkockák: 39-41</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A feladat célja az, hogy a résztvevők azonosuljanak valakivel, akit esetleg nem kedvelnek, akivel konfliktusuk volt, és olyan kommunikációs 	<p>Fontos, hogy elég idő legyen a feladatra.</p>

<p>Emlékeztesse a csoportot, hogy Szabolcs a filmben rámutat egy férfira a demonstráció közben, aki a kamerának háttal áll.</p> <p>Mondja meg a résztvevőknek, hogy olyan feladat következik, amelyben képzeletben kapcsolatba léphetnek ezzel a személlyel.</p> <p>Kérje meg a résztvevőket, hogy írjanak levelet, email-t, vagy üzenetet egy közösségi oldalon ennek a személynek.</p> <p>A résztvevők vegyék figyelembe a következőket:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Olyasvalaki szemszögéből kell írni, aki az érintett egykori barátja volt. ▪ A kommunikáció célja az, hogy újra felvegyék egymással a kapcsolatot, és ne rontsanak a helyzeten. ▪ Osszák meg, hogyan érezték magukat a kődobálásnál, és milyen aggodalmaik vannak a jövővel kapcsolatban. ▪ Tegyenek fel kérdéseket, amennyiben szerintük azok ide kapcsolódnak és/vagy hasznosak. <p>Emlékeztesse a csoportot az imént végzett feladatra (Tárd ki a karom!). Hogyan beszélhetnek ezzel az emberrel a tömegből?</p> <p><u>Kérdések:</u></p> <p>Ha végeztek, beszéljék meg az alábbi kérdéseket:</p>	<p>formát találjanak, amely nem ront a helyzeten.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Lehetőséget ad a résztvevőknek, hogy belegondoljanak abba, hogy ők is kerülhetnek ilyen helyzetbe, és hogy alternatívát találjanak a konfrontálódás és a provokáció helyett. ▪ A feladat segíti a résztvevőket abban, hogy azonosuljanak a másik oldallal anélkül, hogy konfrontálódnának velük. 	<p>Az oktató csatlakozhat a résztvevőkhöz, illetve ötletekkel szolgálhat annak érdekében, hogy lendületet adjon a résztvevőknek.</p> <p>Lehet, hogy nem mindegyik résztvevő szeretné hangosan felolvasni a levelét, vagy akár csak részleteket.</p> <p>A levél bármilyen hosszú lehet – akár csak néhány mondat is.</p> <p>A feladat célja, hogy demonstrálja, hogy mindig van egy másik oldala a történetnek.</p> <p>Az egyik lehetőség a gyakorlat lezárására, hogy az oktató összegyűjti, és egy helyre teszi az összes levelet. Ezt követően átismételhetnek néhány ötletet és kifejezést a szövegből.</p> <p>A feladat azért kéri arra a résztvevőket, hogy Szabolcs helyzetébe képzelve magukat írjanak levelet, mert a film során nem tudnak meg sokat a barátról, így nehezebb lenne az ő szemszögéből megírni a levelet. Ha ennek ellenére a résztvevők azt mondják, hogy a barát helyzetéből írnának levelet (pl. azért, mert indoklásuk szerint neki kellene bocsánatot kérnie viselkedéséért, és nem Szabolcsnak kezdeményeznie a kapcsolatfelvételt), érdemes ezt lehetővé tenni számukra. Érdemes ugyanakkor felhívnia a figyelmet a bocsánatkérés fontossága mellett a megbocsátás képességének fontosságára is.</p>
---	---	---

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Mennyire volt könnyű vagy nehéz valaki másnak a bőrébe bújni? ▪ Szerinted segítene a leveled? Hasznos lenne? ▪ Mi okozhatja egy csoport vagy személy esetében a haragot? Hogyan lehet felismerni annak okát? ▪ Hogyan tudunk valami hasznosat tenni ennek kezelésére? <p>Majd kérje meg a résztvevőket, hogy adják át egymásnak a leveleket.</p> <p>A csoport körben ül, a leveleket egymás között körbeadják, elolvassák és megosztják. Ha egy résztvevő nem akarja megosztani sajátját, akkor megtarthatja.</p> <p>Ahogy közeledik a feladat vége, bizonyosodjon meg arról, hogy az összes levél visszakerül gazdájához.</p> <p>Az oktató megkérdezheti, melyek lehetnek azok a hasznos kifejezések és ötletek, amelyek a való életben is relevánsak lennének két ember között, akik eltávolodtak egymástól.</p>		
<p>Feladat: Befejezés</p> <p>Időtartam: 10 perc, Prezi képkockák: 42</p> <p>Kérje meg a csoportot, hogy álljanak körbe.</p> <p>Köszönje meg a résztvevőknek, hogy részvételükkel hozzájárultak a foglalkozáshoz.</p> <p>Mondja meg a csoportnak, hogy ez az utolsó alkalom arra, hogy valamit mondjanak az elmúlt három</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A befejezés célja az, hogy felelősségteljesen véget vessünk az egész folyamatnak. ▪ A feladat utoljára ad lehetőséget a csoportnak arra, hogy kifejezzék, 	<p>Annak ellenére, hogy bátorítani kell a résztvevőket a beszédre, nem kötelező bármit is mondaniuk. Az oktató is elmondhatja saját véleményét, ha úgy gondolja, hogy hasznos lehet.</p> <p>Azon esetben, ha úgy érzi, hogy a csoport még nem áll készen, csak köszönje meg résztvevők munkáját, és ossza meg saját véleményét. Bátorítsa erre azokat is, akik egyszerűen csak</p>

<p>foglalkozásról. Alkothatnak mondatokat, vagy csak egy szót arról, hogy milyen hatással volt rájuk ez az egész folyamat, vagy hogy annak eredményeképpen mit fognak csinálni. Lehet ez kicsi vagy nagy dolog, de olyan legyen, ami hasznos nekik és másoknak.</p> <p>Mindenkit hallgassunk meg csendben, odafigyeléssel.</p> <p>Ha mindenkinek volt esélye beszélni, akkor köszönje meg a csoportnak a részvételt, és bátorítsa őket arra, hogy ahol csak lehet, a pozitív megoldást keressék!</p>	<p>milyen hatással volt rájuk a foglalkozás.</p>	<p>beszélni szeretnének. Így nem lesz végig csend, ha valaki nem kíván megszólalni.</p> <p>Csend esetén is érdemes bizonyos ideig várni, elviselni a csendet. Általában valaki úgy is megtöri, és addig is alkalmat ad a lecsendesülésre, elgondolkodásra, az átéltek átérzésére.</p>
--	--	---

HÁTTÉRANYAG

Röviden a romákról

DEMOGRÁFIA

10-12 millió roma él Európában: becslések szerint 10-12 millió roma él Európában. Majdnem az összes Európai Tanács tagállamban megtalálhatóak, főleg a következő országokban: Bulgária (a teljes népesség 10,33%-a), Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaság (9,59%), Szlovákia (9,17%), Románia (8,32%), Szerbia (Koszovó nélkül) (8,18%), Magyarország (7,05%), Törökország (3,83%), Albánia (3,18%), Görögország (2,47%) és Spanyolország (1,52%).

TÖRTÉNELEM

Mióta a 11. és 14. század között elhagyták Indiát, a romák életét folyamatos üldöztetés nehezítette, így hatalmas hullámokban vándorlásra kényszerültek. A Bizánci Birodalom idején roma csoportok Indiából Európába vándoroltak Perzsián, Örményországon és Anatólián keresztül. A romák keleti csoportja még mindig megtalálható a Kaukázusban, Törökországban és a Közép-Keleten, ahol „Lom” és „Dom” névvel illetik őket.

Érkezés Európába és a diszkrimináció első formái: a 15. és 17. század között az Európában letelepedett romák először a Török Birodalomban és Közép-Európában tapasztalhattak szélsőséges diszkriminációt, főként jobbagyság és rabszolgaság formájában, Havasalföldön és Moldovában.

A „Samudaripen”, másnéven a roma holokauszt: A diszkrimináció a második világháborúban érte el a tetőpontját, a náci fajirtásban. Becslések szerint 400,000 - 500,000 roma és szintő halt meg a Harmadik Birodalom uralma alatt. A nürnbergi per idején erről a fajirtásról nem esett hivatalosan szó, és a holokausztot túlélő romák nem kaptak semmilyen elismerést vagy kártérítést. A roma kifejezés „Samudaripen”, vagy „Pharrjamosx” (vagy „Porajmos”).

IDENTITÁS

A romani, a romák **nyelve**, India északi részéből ered. A szanszkrithez közel álló nyelvnek több változata is van, sok kölcsönvett szóval olyan nyelvekből amelyekkel a romák utazásaik során találkozhattak: perzsa, örmény, görög, a 14. századtól pedig német, román, délkelet-balkáni nyelvek és a török. A romani leginkább a Balkánon beszélt nyelv. A nyelv szerepel az Európa Tanács regionális vagy kisebbségi nyelvek európai kartájának védett nyelveket tartalmazó listáján.

Vallás: A romák több vallást is gyakorolnak, általában követik az adott térségben domináns vallást. Például Olaszországban és Írországban a legtöbb roma katolikus, míg Bulgáriában ortodox vagy muszlim.

Kultúra és művészet: A romák a zenéjükéről a legismertebbek, sok roma művész futott be nemzetközi karriert. A két legismertebb kombináció a szinti szving és a andaluz flamenco.

FŐ SZIMBÓLUMOK

A zászló színei: a kék az eget, szabadságot és spiritualitást szimbolizálja, azt, ami örök; a zöld szimbolizálja a természetet, a földet, termékenységet és az élet megfogható dolgait. A piros 16 küllős kerék nemcsak a ló húzta karavánt jelképezi, hanem az utazást, növekedést és haladást, viszont a romák indiai eredetére is utal, a „szülőföldjükre”, ahonnan elutaztak, mivel a kereket a chakra inspirálta, amely az indiai zászlón található. Ott 24 küllős a kerék.

Himnusz “Gelem, Gelem” a roma himnusz.

Április 8.: Nemzetközi Roma Nap, a roma kultúra ünnepe. A dátum a roma képviselők 1971-ben megrendezett első nagy nemzetközi találkozásának állít emléket.

Augusztus 2.: a cigány holokauszt (Pharrajimos vagy Samudaripe) nemzetközi emléknapja. Ezen a napon 3,000 roma halt meg Auschwitz-Birkenau-ban 1944-ben, amikor felszámolták az auschwitz-birkenau II/E. cigánytábort, kivégezve annak még élő összes lakóját.

Forrás:

Európai Tanács: A romák jogainak védelme, 2011. Elérhető itt: <https://goo.gl/fcNqcK>

Külügyminisztérium, Romák Magyarországon, 2004. Elérhető itt: <https://goo.gl/C1y3H6>

A romák története Magyarországon

- A romák először XIV. és XV. században jelentek meg Magyarországon, a Balkánon hódító törökök elől menekülve. Nagy részük tovább menekült a nyugat-európai országokba.
- A XV. és XVII. század között a hódító törökök ellen vívott háborúk idején, a romáknak jelentős szerepe volt a magyar társadalomban. Az állandó katonai készenlét és az iparosok hiánya lehetőséget nyújtott a munkára. Erődítmények megerősítése és más építési munkák, kovácsolás, fegyverek gyártása és karbantartása, ló kereskedelem, postai szolgáltatások, fafaragás és kovácsolás olcsóbb áron, mint a céhiparosok, lehetővé tette számukra a megélhetést és fontos tevékenységet végeztek az ország számára.
- Egyes roma csoportok jogosultságokat kaptak, először Zsigmond király (1387-1437) majd Mátyás király (1458-1490) uralkodása alatt, egészen a XVIII. sz. elejéig, amikor a roma lakosság iránti hozzáállás az akkori európai kisebbségi politikát kezdte tükrözni, ami fenyegetést jelentett az önrendelkezésre és a kisebbségi kultúrára.
- Elsődleges cél volt a nomád roma nép integrálása, mint a mezőgazdaságban dolgozó adófizető jobbágyok. A XVIII. század közepén Mária Terézia (1740-1780) és II József (1780-1790) a felvilágosult abszolutizmus ellentmondásos módszereivel közelítették meg a roma 'kérdést'. Mária Terézia rendeletben tiltotta a "cigány" szó használatát, és helyette az „új paraszt” vagy „új magyar” elnevezéseket kellett használni, ugyanakkor megtiltotta a nép szabad mozgását. Később korlátokat szabott a roma házasságokra, és elrendelte a gyerekek elvételét a roma szülőktől, hogy parasztcsaládoknál helyezze el őket.
- XX. század elején három különböző csoportba volt osztható a magyar roma lakosság. Első, a lakosság legnagyobb csoportja, akik korábban érkeztek és nagyobb mértékben integrálódtak. A második csoport, amely román területről érkezett a XIX. század második felében, a romani nyelvet beszélik és származásuknál fogva „Oláh-cigányoknak” nevezik őket. A harmadik, egy kisebb csoport, a Beás cigányok, akik főként Magyarország dél-nyugati részére telepedtek le és az archaikus román nyelv dialektusait használják.
- Egészen a Második Világháború kitöréséig folytatódott a romák országba történő alacsony mértékű bevándorlása. Az 1944. március 19-i német megszállást megelőzően a rendészeti és járványügyi rendelet a mintegy 200.000 fős roma lakosság elnyomására irányult, elsősorban a vándor csoportok ellen. 1944 tavaszától azonban a "cigánykérdés megoldása" népirtáshoz vezetett. Legalább 5.000 embert öltek meg a roma holokausztban, de van olyan becslés amely 30.000 áldozatot említ.
- 1945 és 1948 közötti demokratikus korszak pozitív változásokat eredményezett a roma lakosság és a társadalom többi része közötti kapcsolatban. Azonban a roma lakosság gazdasági helyzete romlott, ami a nagybirtokok átcsoportosításának tudható be, amely a gyakorlatban a roma népesség számára elérhető munkalehetőségek csökkenését eredményezte. A többség kimaradt a földreform programból, bár azelőtt sokan mezőgazdasági munkából éltek meg.
- A Második Világháború utáni rekonstrukciók következtében és később az erőltetett iparosítás után a foglalkoztatási arányok javultak, mégis a roma népesség túlnyomó többsége csak szakképzést nem igénylő állást kapott.

- A kommunista korszak alatt az állam a „roma kérdésre” inkább társadalmi, mintsem etnikai problémaként tekintett, így az integrációra tették a hangsúlyt. A korszak alatt a roma népesség helyzete munkaerőpiacon és oktatás terén jelentősen javult, bár a megkülönböztetés egyaránt jelen volt mind az oktatási intézményekben, mind a lakhatás terén; a negatív sztereotípiák jelen voltak a társadalomban és a médiában.
- Az 1990-es rendszerváltás idején a munkaerőpiac válsága tömeges munkanélküliséget okozott a romák körében, amely, együtt a diszkriminációval és a sztereotípiákkal, a romák helyzetében előzőleg elért javulás drasztikus romlásához vezetett.
- A társadalmi és politikai változások után, az első demokratikusan megválasztott parlament és kormány az etnikai kisebbségek kérdésével szembesült, amely azonnali cselekvést igényelt, különösen a megoldatlan roma problémával, mely már évtizedek óta a háttérbe szorult. Az alkotmány és a törvények jogegyenlőséget hirdettek, de a valóság nem mindig tükrözte a törvényeket. A romák voltak az 1990-es évek felgyorsult modernizációjának és az új gazdasági környezet legnagyobb vesztesei. A szolidaritás csökkent, míg az intolerancia és a mások problémái iránti közöny nyert teret.

Fokozott politikai részvétel

- 2002 jelentős változásokat hozott a romák politikai szerepében. A roma kérdés felmerült a 2002 tavaszi parlamenti választások kampányában és a politikusok, akik magukat romaként határozták meg, szerepeltek a politikai spektrum bal és jobb oldali pártjainak listáin. Négy ilyen politikus szerzett helyet a parlamentben.
- 2002 őszén helyi roma kisebbségi önkormányzati testületet választottak 998 településen, és a mai napig mintegy 4000 roma vesz aktívan részt ezen testületek munkájában.
- Az önkormányzati választásokon 545 roma önkormányzati képviselőt és 4 roma polgármestert választottak a települési önkormányzatok képviselőire.
- Azonban, a helyi kisebbségi önkormányzatok működése, amelyeket 1993-ban alapítottak a politikai részvétel és a képviselet növelése céljából, kulturális és társadalmi események megszervezésére korlátozódott.¹
- Ma a roma népesség széleskörű diszkriminációval kénytelen megküzdeni a társadalom minden szintjén, beleértve az oktatási és gazdasági megkülönböztetést és kirekesztést, valamint a roma közösségek gyakran képezik a zaklatás és erőszak tárgyát. A szélsőjobb oldali csoportok és a roma népesség közötti feszültség a korai 2000-es évek óta fokozatosan nőtt. E feszültség 2007-ben került megnyilvánulásra, az újonnan létrehozott Magyar Gárda félkatonai szervezet formájában. A csoport felvonulásokat és tüntetéseket szervezett a roma közösségek megfélemlítése és terrorizálása céljából. Noha néhány évvel később betiltották őket, a későbbi ágak és nyúlványai megmaradtak.
- 2008 és 2009 évek során több gyilkosságról is beszámolt a média.²

¹ <http://transform.hu/index.php/elemezsek/elemezsek-egyeb-belfold/421-a-magyarorszag-i-romak-helyzete>

² <http://transform.hu/index.php/elemezsek/elemezsek-egyeb-belfold/421-a-magyarorszag-i-romak-helyzete>

- A 2012-es devecseri tüntetés, amellyel a következő oldal részletesen foglalkozik, még egy példája a növekvő feszültségnek és agressziónak olyan közösségekben, ahol korábban nem volt etnikai konfliktus.
- Az oktatás területén a szegregáció dominál. 2014-ben a parlament elfogadta a jogszabály módosítását, mely lehetővé tette a Humán Erőforrások Miniszterének, Balogh Zoltánnak, hogy egyéni döntéseket hozzon a roma tanulók elválasztásáról a többi diáktól rendeletek segítségével. A nagyobb szervezetek kampányt indítottak a módosítás ellen, és levelet írtak minden képviselőnek, mindhiába.³

FORRÁSOK:

Külgyminisztérium, A magyarországi romák, 2004. Elérhető: <http://www.mfa.gov.hu/NR/rdonlyres/98C7D84E-C51D-4D7C-82D9-981F197FB6AF/0/Roma.pdf>

Az Európa Tanács: Romák jogainak védelme, 2011. Elérhető: <https://edoc.coe.int/en/roma-and-travellers/5976-pdf-the-council-of-europe-protecting-the-rights-of-roma-.html>

---

³ http://kettosmerce.blog.hu/2014/12/31/top10_a_magyarorszagi_ciganysag_2014-e

ADATOK A MAGYARORSZÁGON ÉLŐ ROMÁK ESÉLYEGYENLŐSÉGÉRŐL

OKTATÁS

Bölcsödei/Óvodai oktatás	Általános iskolai oktatás	Középiskolai oktatás	Felsőoktatás	Írni-olvasni tudás	Különleges iskolák	Szegregált iskolák
Összességében nincs különbség, azonban a roma nők 2%-kal kevesebben vannak.	Más népcsoportokhoz képest 19%-kal kevesebb roma fejezi be az általános iskolát. A roma nőknél ez 23%.	Más népcsoportokhoz képest 50%-kal kevesebb roma fejezi be a középiskolát. A roma nőknél ez 53%.	Más népcsoportokhoz képest 17%-kal kevesebb roma fejezi be felsőoktatás képzését. A roma nőknél ez ugyanennyi.	Más népcsoportokhoz képest 3%-kal kevesebb roma írni-olvasni. Roma nőknél az arány ugyanennyi.	Az adatok szerint, a roma gyerekek a különleges iskolák tanulóinak 15%-át teszik ki.	A romák 20%-a szegregált iskolákban kap oktatást.
T – 69% R- 70% RF – 67%	T – 96% R – 77% RF – 73%	T – 69% R – 19% RF – 16%	T – 18% R – 1% RF – 1%	T – 98% R – 95% RF – 94%	N/D	T – N/A R – 20% RF – N/D

FOGLALKOZTATÁS

Foglalkoztatás	Informális munka	Munkanélküliség	Hosszú távú munkanélküliség	Utolsó munka tapasztalat	Nincs munka tapasztalat	Fiatal oktatás
Más népcsoportokhoz képest 22%-kal kevesebb a roma alkalmazott.	Más népcsoportokhoz képest 11%-kal több roma dolgozik informális munkákban. A roma nőknél ez az arány 3%.	Más népcsoportokhoz képest 23%-kal több roma munkanélküli.	Más népcsoportokhoz képest 12%-kal több roma munkanélküli hosszú távon.	Nincs különbség a romáknál, viszont a nők általában 1,4 hónappal hosszabb munkanélküliséggel számolnak be.	Nincs különbség a roma férfiak és nők között.	Más népcsoportokhoz képest 7%-kal több roma nem kap oktatást. A roma nőknél ez 16%.

T – 54% R – 32% RF – N/D	T – 11% R – 22% RF – 14%	T – 7% R – 30% RF – N/D	T – 42% R – 54% RF – N/D	T – 4.0 R – 3.9 RF – 5.4	T – 14% R – 14% RF – 14%	T – 18% R – 25% RF – 34%
-----------------------------	-----------------------------	----------------------------	-----------------------------	-----------------------------	-----------------------------	-----------------------------

LAKHATÁS

Nincs ivóvíz otthon	Nincs elektromosság otthon	Ingyen lakás	Szegregált szállás	Tűlszűfoltosság
Más népcsoportokhoz képest 16%-kal kevesebb romának van ivóvize otthon.	Más népcsoportokhoz képest 1%-kal több roma rendelkezik elektromossággal.	Más népcsoportokhoz képest 7%-kal kevesebb roma rendelkezik ingyen lakással az otthonukra.	Az elérhető adatok szerint a romák 72%-a él szegregált negyedekben.	Más népcsoportokhoz képest a roma háztartások 1,09-szer több fővel rendelkeznek szobánként.
T – 2% R – 18% RF – N/D	T – 0% R – 1% RF N/D	T – 85% R – 78% RF N/D	T – N/D R – N/D RF N/D	T – 1.0 R – 2.1 RF – N/D

EGÉSZSÉG

Hozzáférés egészségbiztosításhoz	Gyermekhalandóság	Várható élettartam
Más népcsoportokhoz képest 3%-kal kevesebb roma (és roma nő) rendelkezik egészségbiztosítással.	Más népcsoportokhoz képest 1,6-szor gyakoribb a gyermekhalandóság a romák körében.	Más népcsoportokhoz képest a romák várható élettartama 6 évvel rövidebb.
T – 97% R – 94% RF – 94%	T – 5.9 R – 9.5 RF – N/D	T – 70.7 R – 64.8 RF – N/D

ÁLTALÁNOS

Szegénységi kockázat	Átlagos bevétel	Teljes szegénység	Diszkriminációs tapasztalat
Más népcsoportokhoz képest 46%-kal több romát fenyeget a szegénység.	Más népcsoportokhoz képest a romák 43%-kal kevesebbet keresnek.	Más népcsoportokhoz képest 44%-kal több roma él teljes szegénységben.	Más népcsoportokhoz képest a romák 64%-a tapasztalt diszkriminációt.
T – 13% R – 59% RF – N/D	T – EUR 5.073 R – EUR 2.893 RF – N/D	T – 24% R – 67% RF – N/D	T – N/A R – 64% RF – N/D

ESÉLYEGYENLŐSÉGI ADAT A MAGYARORSZÁGON ÉLŐ ROMÁKRÓL

T = TELJES NÉPESSÉG; R = ROMA NÉPESSÉG; RF = ROMA NŐI NÉPESSÉG; N/D = NINCS ADAT; N/A = NINCS VÁLASZ

FORRÁS: Roma Inclusion Index 2015, Decade of Roma Inclusion Secretariat Foundation, September 2015. Elérhető itt: <https://goo.gl/bjThZV>

Romák a magyar médiában

- A XX. század végén a roma nép különböző médiumokban való megjelenése továbbra is alulkutatott téma, mind a magyar és az európai kontextusban. Ennek köszönhetően a pontos adatokat tartalmazó objektív felmérések készítése különösen nehéz feladat. Ez komoly problémát jelent, tekintve, hogy a közszolgálati média milyen fontos szerepet játszik az etnikumok megjelenítésében és a róluk alkotott vélemények formálásában, hiszen erősítheti vagy megdöntheti a kissebbségekhez kötött sztereotípiákat és tévhiteket.
- A probléma fontosságát súlyosbítja a szegregáció általános jelenléte például az oktatás területén, illetve, az ebből is következő érintkezés hiánya a roma közösségekkel, amely esélyt adna a sztereotípiák valóságtartalmának megkérdőjelezésére.
- Magyar kontextusban, a kutatások kimutatták, hogy a roma közösségek bemutatása a közmédiában általában alkalmazkodott a társadalomban legelterjedtebb sztereotípiákhoz. Gyakori a megbélyegzés, és a média gyakran nem kérdezte ki azon személyek véleményét, akik közvetlenül érintettek voltak a történetekben. Az esetek többségében, a roma népet a médiában egy társadalmi problémaként ábrázolták, mintsem, mint a magyar társadalom szerves tagjainak.
- Újság cikkek, különösen, amelyek bűnügyekről vagy az általános bűnözésről írnak, ritkán adnak hangot a közvetlenül érintett romáknak. Ennek következménye a roma nép, mint egy homogén közösség negatív ábrázolása, távolságot képezve a társadalmi csoportok között, amelynek keretében a roma személy(ek) mint az etnikum passzív tagjai és nem a magyar társadalom aktív tagjai kerülnek bemutatásra.⁴
- A helyzet hasonlóan szörnyű volt 2011-ben és 2012-ben. A jelentések egy harmada a roma közösséget a bűnözéshez kapcsolta, és olyan kijelentések melyek csak éppen nem voltak nyíltan rasszisták, nem keltettek negatív figyelmet az emberek körében. Ez mutatja, hogy a szélsőjobb oldali retorika sikeresen beépült a mindennapi beszédbe, úgy mint a politikusok beszédeibe, amelyek gyakran tartalmaztak előítéletes nyilatkozatokat.
- A cikkek csupán 23%-a beszélt a diszkrimináció témájáról. A roma lakosság bűnözéssel, szegénységgel, és a támogatásra szoruló családokkal való szimbolikus összekötése továbbra is uralja a médiát, egy összefüggés, amely nagyrészt megkérdőjelezhető; ezzel mérhetetlenül hozzájárulva a roma közösségek iránti negatív közvélemény táplálásához.⁵

---

⁴ Bernáth és Messing (1998), "Vágóképként, csak némában" – Romák a magyarországi médiában'. Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal, Elérhető: <http://mek.niif.hu/00100/00144/00144.pdf> (Utolsó hozzáférés 2016. Szeptember 28.)

⁵ Bernáth and Messing (2012), 'Szélre Tolva', *Médiakutató*, (2012, tavasz). Elérhető: http://www.mediakutato.hu/cikk/2012_01_tavasz/05_roma_mediakep (Utolsó hozzáférés 2016. Szeptember 28.)

Információk a szélsőjobboldali tüntetésről Devecseren

- A devecseri roma és nem roma család közötti konfliktust követően, ami fizikai erőszakba torkollott és sérülésekhez vezetett mindkét oldalon, valamint tekintettel a média figyelemre, amit a konfliktus vonzott, a szélsőjobboldali Jobbik párt demonstrációt szervezett a devecseri roma közösség ellen, 2012. augusztus 5-én, "jogos magyar önvédelem" zászlaja alatt.
- A tüntetésen számos szélsőséges szervezet tagjai vettek részt, mint például a 'Betyársereg', 'Hatvannégy Vármegye Ifjúsági Mozgalom' és 'Magyar Nemzeti Gárda'.
- A roma közösség ellen irányuló beszédek után, amelyben követelték elűzésüket és szorgalmazták az országból erőszakos úton való eltávolításukat, a több száz fős tömeg áthaladt a túlnyomóan a roma közösség által lakott utcákon.
- A tömeg köveket dobált a házakra és udvarokba, miközben rasszista jelszavakat és megjegyzéseket kiabáltak. Két személy testi sérülést szenvedett: Ferenczi Gábor Jobbik képviselőt, akit az egyik tüntető egy eldobott kővel véletlenül talált el a tarkóján, illetve egy roma nő, aki az egyik roma család házának udvarán állt.
- Annak ellenére, hogy a rendőrség jelen volt a tüntetésen, a be nem avatkozás mellett döntöttek, mert értékelésük szerint az ilyen intézkedés csupán erőszakos összetűzést eredményezne a tüntetők és a rendőrök között, veszélyeztetve nem csak mindkét oldalt, de a lakosságot is.
- A devecseri tüntetést követő perben az egyik tüntetőt vád alá helyezték, majd elítélték.

A tüntetés megjelenése a magyar online médiában

- A devecseri tüntetés a magyar online médiában történő megjelenését a következő módon lehet kategorizálni. Először is, számos, a szélsőjobboldalal vagy a szélsőjobboldal szubkultúrával kapcsolatban álló média szerv követte az eseményeket. Az ilyen riportok általában tárgyilagosan bemutatták a nap eseményeit, anélkül, hogy megemlégették volna a tüntetők erőszakos cselekményeit, kihangsúlyozva a tüntetés békés jellegét, nem említve a devecseri roma közösség és a magyar roma közösségek rasszista verbális bántalmazását.
- A szélsőjobboldali honlapokon közzétett cikkek szerint, a tüntetés legerőszakosabb részét, a kövek és műanyag palackok dobálását egy roma személy kezdte, aki azt kiabálta, „Mindenkint megölünk” és a köveket az udvarról kihajítva eltalálta Ferenczi Gábort, a Jobbik képviselőjét és országgyűlési képviselőt, ezzel

kezdve a konfliktust.⁶ A Jobbik hivatalos, weboldalára feltöltött közleményében alátámasztotta a történetek ilyen módú leírását és megerősítette a szélsőjobb oldali honlapok állításait.⁷ A honlapok egyike, Kurucinfo.hu később elismerte, hogy a követ, amely véletlenül eltalálta az országgyűlési képviselőt, egy tüntető hajította.⁸ Az ATV, a bizonyítékot szolgáló felvétellel rendelkező TV csatorna, kiemelte, hogy amikor a képviselőt eltalálták, a képviselő azonnal szólt a körülötte állóknak: „Fiúk! A mieink közül volt! Mire jó ez?” Egy órával később, a kórházban azt állította, hogy nem tudja, ki dobta a követ. A képviselő történetének végleges változata szerint a kő egy ház udvarából repült ki. Ez a példa mutatja, hogy, a történet egy másik verziójához ragaszkodva, a szélsőjobb oldali egy egészen eltérő képből mutatja be a történeteket.

- Másodszor, számos hírportál, melyek nincsenek összekötve a szélsőjobb oldallal, szintén foglalkozott a tüntetéssel. A cikkek többsége tényszerűen mutatja be a történeteket, és hasonló állást foglaltak: bírálták a rendőrség tétlenségét, kiemelték a tüntetők által hangoztatott rasszista megjegyzéseket, vitatták a tüntetés „békés jellegét” és kritizálták a magyar bírósági rendszer választását, ami támogatta a jelenlévő rendőrség tétlenségét (a történetek egy olyan részlete, amely javarészt hiányzik a szélsőjobb oldali honlapok cikkeiből).⁹
- A cikkek többsége egyetértett a Magyar Helsinki Bizottság állásfoglalásával, ami határozottan elítélte a teljes tüntetést és az ügyet a bíróságra vitte, ahol egy embert elítéltek, annak ellenére, hogy több száz fő vett részt a tüntetésen és az elítélt személyen kívül többen is részt vettek az erőszakos eseményekben.¹⁰

Tények a szélsőjobb oldalról

A jobb oldali szélsőséges iránti igény nőtt az elmúlt évtizedben, Nyugat- és Kelet Európában egyaránt. Folyamatosan növekedett az olyan pártok és szervezetek támogatása, amelyek autoriter, ultranacionalista és intézmény-ellenes – a szélsőjobb legjellegzetesebb jelzői - ideológiákat és retorikákat használnak, illetve a szélsőjobb oldalhoz kapcsolható 'hagyományos' és 'konzervatív' értékeket képviselnek. Míg nyugaton a jobb oldali szélsőséges a bevándorló-ellenes politikával fonódott össze, a kelet-európai szélsőjobb oldali szervezetek és pártok a roma népességgel szembeni gyűlöletüket és előítéleteiket az állam-ellenes érzelmekkel párosítják.

⁶ <http://betyarsereg.hu/devecseri-tuntetes-a-zsido-tett-es-vedelem-csata-vesztett-videok/>; <https://kuruc.info/r/2/99630/>;

http://alfahir.hu/fejbe_dobtak_ferenczi_gabort_a_devecseri_tuntetesen-20120805

⁷ https://jobbik.hu/rovatok/alapszervezeti_h%C3%ADrek/fejbe_dobtak_ferenczi_gabort_a_devecseri_tuntetesen

⁸ <http://betyarsereg.hu/devecseri-tuntetes-a-zsido-tett-es-vedelem-csata-vesztett-videok/>; <https://kuruc.info/r/2/99630/>

⁹ <http://444.hu/2013/10/02/megis-lesz-vademeles-a-devecseri-kodobalas-utan-csak-nem-az-uszitas-miatt/>

¹⁰ http://hvg.hu/itthon/20150603_Eliteltek_a_devecseri_romaellenes_tuntete; <http://444.hu/2013/10/01/a-rendorseg-szerint-nem-uszitas-a-kiirtasra-uszitas/>;

http://index.hu/belfold/2015/09/23/a_kuria_szerint_jol_tette_a_rendorseg_hogy_hagyta_a_ciganydobalast/; <http://magyarnarancs.hu/belpol/nem-veszelyes-a-romak-dobalasa-a-belugyminiszterium-szerint-81503>

Ezt az „Őrség jelenség” bizonyítja, a szélsőjobboldali félkatonai csoportok létrejötte, amelyek nyíltan megkérdőjelezzik az állam fennhatóságát és a roma közösségek biztonságát veszélyeztetik.¹¹

Magyar kontextusban, a szélsőjobboldal iránti igény 2002 és 2009 közötti időszakban indult növekedésnek, egy kutatás kimutatta, hogy 2009-ig a lakosság 21%-a közül több mint 15 fogékony volt a szélsőjobboldali ideológiára. Az előítélet volt az egyik leginkább erős tendencia a magyar társadalomban, a burjánzó faji és szexuális kisebbségek iránti intoleranciával együtt. 2013-ra a hullám megtört és a szélsőséges szélsőjobboldali ideológiák támogatása konszolidálódott és bizonyos vonatkozásaiban lassú csökkenésbe kezdett.¹² Ugyanakkor, a roma népesség kapcsán, a szélsőjobboldali politikai pártok és a politikusok fokozták romaellenes retorikájukat és intézkedéseiket. Magyarországon, a Magyar Gárda (2009-ben betiltották), a Szébb Jövőért Polgárőr Egyesület, a Betyársereg és más kapcsolódó szervezetek amelyek kifejezetten romaellenes céllal félkatonai tevékenységet folytattak, továbbra is nyíltan működtek. Gyöngyöspátán a csoportok 2011. márciusában 16 napig járőröztek a település romák által lakott részein, és zaklatták az ott lakókat. Nem sokkal később, a csoport feloszlott.

Számos esetben, a magyar állam nem vizsgálta az eseteket és nem büntette meg a gyűlölet okozta támadások elkövetőit. Bár Magyarország nem tart fenn megbízható gyűlölet-bűncselekmény statisztikát, sok esetben a romákat érinti faji erőszak. Az Athena Intézet egyik, a gyűlölet-bűncselekmény motivációjáról szóló ritka kutatása kimutatta, hogy az regisztrált gyűlölet-bűncselekmények 48%-át a rasszizmus motiválta, 44%-át az antiszemitizmus, 4%-át homofóbia és 4%-át az antiszemitizmus és homofóbia egyaránt.

2008 és 2009 között a szélsőségek 6 magyar romát öltek meg, köztük egy 4 éves fiút, és 55 embert megsebesítettek, többségük mind roma.

A TÁRKI Társadalomkutatási Intézet 2012-es kutatása szerint, a magyarországi lakosság 60%-a úgy vélekedett, hogy a „cigányok” vérében van a bűnözés, és 82% úgy vallotta, hogy a roma lakosság problémája akkor érne véget, ha „elkezdenének dolgozni”. A magyarok további 42%-a úgy vélte, hogy a kluboknak és báróknak meg kellene tiltaniuk romáknak a belépést és a magyarok kétharmada szerint a gyerekeknek meg kell tiltani, hogy roma gyerekekkel barátkozzanak.

---

¹¹ Political Capital, 'Vissza Közkívánatra – Szélsőjobboldaliság Iránti Igény (DEREX) Index', 2010. Június 11

¹² Juhász et al. 'A Szélsőjobboldal Iránti Társadalmi Kereslet Változása Magyarországon', *Socio.hu*, (2014/4)

A jobboldali szélsőségesség iránti kereslet

Adat táblázat	Előítéletek és jóléti sovinizmus	Államellenes attitűdök	Jobboldali értékek támogatottsága	Félelem, bizalmatlanság és pesszimizmus	DEREX	Adatgyűjtés
2002-2003 (ESS1)	37%	12%	28%	19%	10%	2002.10.29 2002.11.26
2004-2005 (ESS2)	46%	22%	29%	19%	12%	2005.04.02 2005.05.31
2006-2007 (ESS3)	55%	33%	29%	21%	17%	2006.11.21 2007.01.28
2008-2009 (ESS4)	52%	46%	27%	27%	21%	2009.02.20 2009.04.20
2010-2011 (ESS5)	49%	21%	33%	20%	11%	2010.10.19 2010.12.10
2012-2013 (ESS6)	45%	25%	21%	19%	12%	2012.11.10 2013.02.17
2014-2015 (ESS7)	54%	22%	22%	15%	10%	2015.04.24 2015.06.26

FORRÁS: Derex Index, Political Capital. Accessible at: <https://goo.gl/8vk5VP>

A gyűlöletbeszéd szabályozása Magyarországon

332.§: Közösség elleni uszítás

Aki nagy nyilvánosság előtt

- a) a magyar nemzet ellen,
- b) valamely nemzeti, etnikai, faji, vallási csoport, illetve annak tagja ellen, vagy
- c) a lakosság egyes csoportjai, illetve azok tagjai ellen - különösen fogyatékosokra, nemi identitásra, szexuális irányultságra tekintettel - erőszakra vagy gyűlöletre uszít, büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

333.§: A nemzetiszocialista vagy kommunista rendszerek bűneinek nyilvános tagadása

Aki nagy nyilvánosság előtt a nemzetiszocialista vagy kommunista rendszerek által elkövetett népirtás vagy más, emberiség elleni cselekmények tényét tagadja, kétségbe vonja, jelentéktelen színben tünteti fel, vagy azokat igazolni törekszik, büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

334.§: Nemzeti jelkép megsértése

Aki nagy nyilvánosság előtt Magyarország himnuszát, zászlaját, címerét vagy a Szent Koronát sértő vagy lealacsonyító kifejezést használ, illetve azokat más módon meggyalázza, ha súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

335.§: Önkényuralmi jelkép használata

Aki horogkeresztet, SS-jelvényt, nyilaskeresztet, sarló-kalapácsot, ötágú vöröscsillagot vagy ezeket ábrázoló jelképet a köznyugalom megzavarására alkalmas - különösen az önkényuralmi rendszerek áldozatainak emberi méltóságát vagy kegyeleti jogát sértő - módon

- a) terjeszt,

- b) nagy nyilvánosság előtt használ, vagy
  - c) közszemlére tesz,
- ha súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg, vétség miatt elzárással büntetendő.

216.§: Közösség tagja elleni erőszak

(1) Aki más valamely nemzeti, etnikai, faji, vallási csoporthoz vagy a lakosság egyes csoportjaihoz tartozása vagy vélt tartozása, így különösen fogyatékosága, nemi identitása, szexuális irányultsága miatt olyan, kihívóan közösségellenes magatartást tanúsít, amely alkalmas arra, hogy az adott csoport tagjában riadalmat keltsen, büntetett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Aki mást valamely nemzeti, etnikai, faji, vallási csoporthoz vagy a lakosság egyes csoportjaihoz tartozása vagy vélt tartozása, így különösen fogyatékosága, nemi identitása, szexuális irányultsága miatt bántalmaz, illetve erőszakkal vagy fenyegetéssel arra kényszerít, hogy valamit tegyen, ne tegyen vagy eltűrjön, egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(3) A büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha a közösség tagja elleni erőszakot

- a) fegyveresen,
- b) felfegyverkezve,
- c) jelentős érdeksérelmet okozva,
- d) a sértett sanyargatásával,
- e) csoportosan vagy
- f) bűnszövetségben követik el.

(4) Aki a közösség tagja elleni erőszakra irányuló előkészületet követ el, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

FORRÁS: http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1200100.TV

A roma közösségekre vonatkozó sztereotípiák listája

1. „Cigánybűnözés”

Az igazság: Az egyik legkárosabb és legveszélyesebb sztereotípiát, amit a roma közösséghez társítanak, hogy a "bűncselekmény a vérükben van".

Mint azt már említettük, a TÁRKI 2012-es országos felmérés szerint, a magyar lakosság 60%-a egyetértett ezzel a sztereotípiával. Ez nem kis részben köszönhető a szélsőjobboldal által képviselt hergelő retorikának, amire jól példa a néhány szélsőjobboldali képviselő devecseri tüntetésen megtartott beszéde.¹³ Mint ahogyan azt az előző rész említette a roma nép magyar médiában (mind online és nyomtatott formában) történő ábrázolása kapcsán, ez a sztereotípiát jelentősen beágyazódott és folyamatosan erősödik a társadalomban. Az empirikus kutatások azonban cáfolják a sztereotípiát valószínűségét.

Először is ki kell hangsúlyozni, hogy az adott témában kutatást végezni rendkívül nehéz, hiszen 1992. évi LXIII tv. szerint, a "faji eredetre, a nemzeti és etnikai kisebbséghez tartozásra vonatkozó személyes adat" különleges személyes adatnak minősül, amit a bűnüldöző szervek nem tarthatnak nyilván.¹⁴ Azonban komoly bizonyíték van arra, hogy a sztereotípiának nincs valóságalapja. A „cigánybűnözés” koncepcióját először Tauber István kriminológus vitatta és sikeresen cáfolta, aki bemutatta, hogy statisztikailag nincsen különbség a roma és nem roma népesség által elkövetett bűnözés arányában olyan elkövetők esetében akik hasonló gazdasági és oktatási háttérrel rendelkeznek. Tauber kutatása kulcsfontosságú volt az etnikum és a bűnözés közötti kapcsolat megcáfolásában és bizonyította, hogy a szegénység, a gazdasági helyzet, a lakhatás, és a jövedelem jelentős meghatározó tényezői a bűnözési rátának.¹⁵ Hasonlóan, egy olyan kutatás keretében, amelyet 513 olyan településen végeztek, ahol több mint száz személyt romaként rögzítettek a 2011-es népszámlálás során, Kerezsi Klára, Gosztonyi Márton és Polák Attila értékelték a bűnözés szintjének változását az említett településekben, az elmúlt 10 évben. A kutatás a bűnözés emelkedésének aránya és a roma népesség jelenléte közötti kapcsolatot alátámasztandó bizonyítékok hiányát mutatta ki. Valójában az ország azon területein, ahol a bűnözési tevékenység legmagasabb aránya mutatható ki, a roma népesség nem éri el az országos átlagot. Ez azonban nem azt jelenti, hogy a roma közösség tagjai nem követnek el bűncselekményeket, viszont megdönti azon elméletet, miszerint egy bizonyos típusú bűncselekmény egy adott etnikumhoz társítható. Például, Antal Szilvia, Nagy László Tibor és Solt Ágnes 2009-ben kiderítették, hogy a börtönben lévőek 17%-a roma, és 73%-a magyar, míg az életfogytiglanra ítélt rabok csupán 24%-a roma.¹⁶ Arra hivatkozni, hogy a roma népesség különösen hajlamos a bűncselekmény elkövetésére, egy politikai eszköz, ami a társadalmi-gazdasági és strukturális problémák elrejtését szolgálja egy adott társadalmon belül¹⁷; hatékony módja elmenekülni a válaszadástól és az összetett társadalmi, kulturális és gazdasági kérdések és feltevések megvitatásától.

¹³ <https://kuruc.info/r/35/99671/>

¹⁴ <http://444.hu/2014/11/07/eloszor-kutattak-a-ciganybunozest-es-kiderult-hogy-nincs-olyan/>

¹⁵ Írások Tauber István Emlékére ELTE ÁJTK. Magyar Kriminológiai Társaság, Rendőrtiszti Főiskola, Bp. 2009.

¹⁶ Antal et al. (2009), 'Az életfogytig tartó szabadságvesztés empirikus vizsgálata', *Kriminológiai Tanulmányok*, (46), Szerkesztette: dr. Virág György (Budapest: Országos Kriminológiai Intézet) Elérhető: http://www.okri.hu/images/stories/KT/kt46_2009_sec.pdf [Utolsó megtekintés 2016 Szeptember 29]

¹⁷ http://www.ideaintezet.hu/sites/default/files/Az_etnikai_adatok_nyilvantartasaval_kapcsolatos_megfontolasok_Solt_IDEA.pdf

2. „*A cigányok munkakerülők*”

Az igazság: A kétkezi munka jelentette az agrárgazdaság alapkövét egészen a gépesítésig. A cigányok és utazók gyakran fiatalon kezdenek el dolgozni, amely hagyományos képességeket a következő generáció örököl.

Erős munkaerkölcs van jelen, ami a túlélés alapját képezi. Sok cigány életét áldozta ezért az országért, az első és második világháborúban. Ezt a sztereotípiát az 1990 – es években a rendszerváltás követő munkaerőpiaci válság jelentősen erősítette. Becslések szerint 1,5 millió munkahely szűnt meg rövid idő alatt 1991 után, és a roma lakosság az elsők között vesztette el munkáját (lásd a rövid történeti részt fent).

3. „*Tévhitek arról, hogy a romák nem hajlandóak integrálódni*”

Az igazság: A kutatások következetesen mutatják, hogy az adott lehetőségek mellett, a romák inkább integrálódnának, minthogy egy szegregált, párhuzamos társadalomban éljenek.

A romák ma is küzdenek a többségi társadalomban való egyenlő és igazságos részvételért, miközben szeretnék megővni egyedi kultúrájukat. A kutatások kimutatták, hogy a lakosság többsége nem áll készen együttműködni a romákkal és nem tekintenek rájuk egyenlő felekként. Az európaiak nincsenek felkészülve lemondani azon meggyőződésükről, hogy a „többséget” illeti meg a prioritás joga a munkapiacra, és a kizárólagos jogokról arra, hogy döntéseket hozzanak a „saját” országukban. Azok az állampolgárok, akik nem fehérek, és nem minősülnek „többségnek”, természetesen nincsenek felruházva ilyen jogokkal.

4. „*A cigányok értelmi fogyatékosok és nem szeretik az iskolát*”

Az igazság: Ismer-e olyan kutatást, amely bebizonyítja, hogy a cigányok jobban teljesítenének az iskolákban, ha egy barátságosabb oktatási környezetet kapnának?

A legtöbb roma elkülönülve nő fel nagyon szegény családokban és olyan iskolákban tanulnak, ahol alacsony az oktatás minősége és az elvárások. Még ma is, a nem roma gyerekek szülei inkább azokat az iskolákat részesítik előnyben, ahol nincsenek roma tanulók. Ez szintén hozzájárul az alacsony tanulmányi eredményekhez. A nem romák körülbelül 50%-a egyetért abban, hogy a roma gyerekeknek tanulniuk kellene a roma nyelvet az iskolában, míg a roma válaszadók 65%-a értett egyet a kijelentéssel.

A roma válaszadók 77%-hoz képest, a nem romák 47%-a egyetért azzal, hogy a romáknak külön helyeket kell fenntartani a középiskolákban.

A roma válaszadók a 67%-hoz képest, a nem romák mintegy 33%-a egyetért azzal, hogy a roma tanulóknak tanulnia kellene a roma történelemről és kultúráról.

A műveltebb roma válaszadók inkább elfogadják a szoros baráti kapcsolat kiépítését nem romákkal. Ezzel szemben, a műveltebb nem roma kevésbé fogadja el a szoros baráti kapcsolat kiépítését romákkal.

A nem romák 18%-a befogadna egy romát családtagként, míg a romák 54%-a befogadna egy romanit családtagként és 29% befogadna egy nem romát családtagként. A nem romák csupán 10%-nak van roma hozzátartozója, míg a romák 40%-nak van roma hozzátartozója.

A nem roma válaszadók 42%-a elfogadja barátként a romát. A romák 89%-a elfogadja barátként a nem romát. ¹⁸

A válaszadók 66%-nak bevallása szerint a romáknak a többi lakostól elkülönülve kellene élnie, azaz külön telepeken. ¹⁹

FORRÁSOK:

Valeriu Nicolae, We are the Roma, One Thousand Years of Discrimination, 2013. Elérhető: <https://goo.gl/onbRpK>

Ian Hancock, We are the Romani people, Romanies and the Holocaust: A re-evaluation and an overview, 2003. Elérhető: <https://goo.gl/OIqD6G>

Dimitrina Petrova, The Roma: Between a Myth and the Future, 2004. Elérhető: <https://goo.gl/4xCs0H>

Gypsy Roma Traveller, Elérhető: <https://goo.gl/DrWC3s>

Személyes információ Szabolcsról

Szabolcs Devecserbe él családjával. Három fia van és immár 20 éve a kereskedelemből és hulladékgyűjtésből él meg. Ő és fiai szenvedélyes futballisták. Konyhájukat büszkén díszíti számos serleg, amit különböző bajnokságon nyertek. A tüntetések negatívan befolyásolták baráti kapcsolatait a helyi nem romákkal. Együtt ünnepelték a születésnapokat, fociztak és korábban jó viszonyt ápoltak. Ez gyökeresen megváltozott a szélsőjobb oldali tüntetés után.

---

¹⁸ Fleck Gábor, Come Closer, Inclusion and Exclusion of Roma in Present Day Romanian Society, 2008. Elérhető: <https://goo.gl/nU1DlG>

Cosima Rughinis, Integration every other day Public reasoning on Roma / Gypsy segregation in Romania, Centre for Policy Studies, 2007. Elérhető: <https://goo.gl/Q76fR2>

¹⁹ Michal Vasecka, Relationship of the majority population to Roma. Elérhető: <https://goo.gl/r2Q7Ml>

Roma people and Muslims are the least tolerated minorities in Europe. Elérhető: <https://goo.gl/8YY0FY>